

ЗП СС

Звіт про діяльність Держпродспоживслужби за 2024 рік

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ
ПРОДУКТІВ ТА ЗАХИСТУ СПОЖИВАЧІВ**

ЗМІСТ

1. Про Держпродспоживслужбу
2. Структура служби
3. Кадрова спроможність служби
4. Міжнародна діяльність
5. Євроінтеграція
6. Цифрова трансформація служби
7. Ветеринарна медицина та безпечність харчових продуктів, органічна продукція
8. Оцінка ризиків у галузі ветеринарної медицини та сферах безпечності харчових продуктів і кормів
9. Захист та карантин рослин
10. Державний контроль на кордоні
11. Санітарно-епідемічне благополуччя населення
12. Захист прав споживачів
13. Сільськогосподарська техніка
14. Використання коштів державного бюджету
15. Лабораторна мережа служби
16. Ключові пріоритети роботи на 2025 рік

ПРО ДЕРЖПРОДСПОЖИВСЛУЖБУ

Місія Держпродспоживслужби: здійснення заходів, спрямованих на збереження життя, здоров'я та благополуччя суспільства, сталої продовольчої безпеки і розвитку експортного потенціалу, створення належних умов для благополуччя тварин та захисту рослин, а також забезпечення виконання покладених на неї функцій, як дієвого та визнаного у світі компетентного органу, відповідно до наданих повноважень

Візія Держпродспоживслужби: Держпродспоживслужба – відкритий, ефективний, професійний, прозорий та цифровізований державний орган, який захищає права споживача, забезпечує епізоотичне та санітарно-епідемічне благополуччя, продовольчу та фітосанітарну безпеку України та світу. Служба має довіру та підтримку в суспільстві, органах влади та серед міжнародних партнерів.

Напрямки діяльності:

- Ветеринарна медицина та безпечність харчових продуктів, органічна продукція
- Карантин та захист рослин
- Захист прав споживачів
- Нагляд за дотриманням вимог санітарного законодавства
- Контроль за якістю зерна та продуктів його переробки
- Контроль за дотриманням антитютюнового законодавства
- Сприяння міжнародній діяльності
- Державний контроль за регульованими цінами
- Контроль у системі інженерно-технічного забезпечення АПК
- Насінництво та розсадництво, охорона прав на сорти рослин
- Контроль за ГМО-джерелами у відкритих системах
- Контроль за рекламою
- Державний ринковий нагляд
- Метрологічний нагляд

СТРУКТУРА СЛУЖБИ

Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба)

КАДРОВА СПРОМОЖНІСТЬ СЛУЖБИ

Функції і повноваження Держпродспоживслужби до її утворення у 2014 році були розпорощені між кількома органами виконавчої влади (Держветфітослужба України, Держсанепідслужба України, Держспоживінспекція України, Держцінінспекція, Держсільгоспінспекція України, Держтуризмкурорт України, Державна пробірна служба України), що потребувало змін задля забезпечення пріоритетності безпеки у питаннях життя і здоров'я людини, оскільки людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека згідно з частиною першою статті 3 Конституції України визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Аналогічні системи контролю функціонують у багатьох країнах світу, що дозволяє консолідувати зусилля фахівців і фінансові можливості для створення конкурентоспроможної продукції та забезпечення здоров'я населення. Водночас кожна країна формує свою конфігурацію системи безпечності продукції, захисту здоров'я та прав споживачів, яка відповідає її національним особливостям та змінюється під впливом зовнішньоекономічних і внутрішніх національних процесів.

Гранична чисельність працівників центральних органів виконавчої влади, функції яких повною мірою або частково у вересні 2014 року було передано до Держпродспоживслужби, становила 19 731 штатну одиницю.

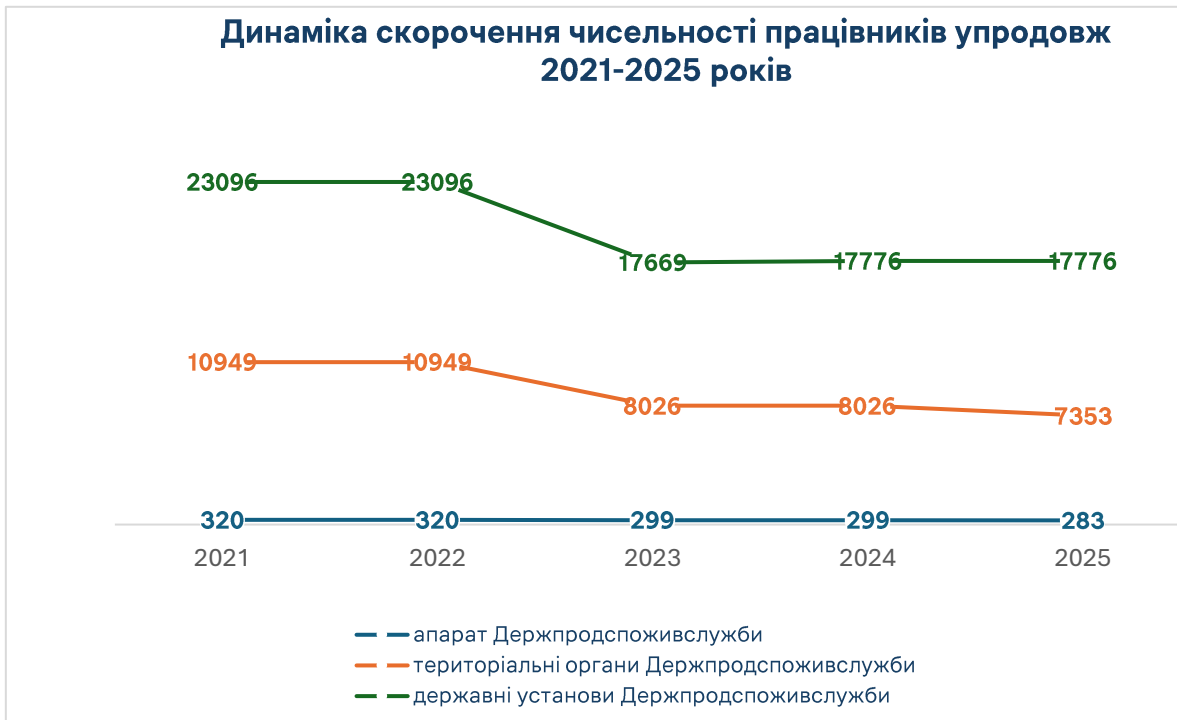
Упродовж останніх декількох років відбувається поступове скорочення чисельності працівників апарату Держпродспоживслужби, її територіальних органів, а також установ, що належать до сфери її управління.

Так, порівняно з 2021 роком, відбулось загальне скорочення чисельності працівників апарату Держпродспоживслужби на 12%, її територіальних органів – на 33%, державних установ – на 23%.

Таким чином, за результатами проведених реформ за останні 10 років відбулося загальне скорочення граничної чисельності працівників Держпродспоживслужби на 51%, при цьому

кількість завдань, які покладаються на неї, за цей період збільшилась.

Виконання функцій, визначених Положенням про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 667, забезпечується граничною чисельністю працівників Держпродспоживслужби у кількості 7 648 штатних одиниць.

Загалом з лютого 2022 року фактична кількість працівників Держпродспоживслужби зменшилась на 25%, що є наслідком тимчасової окупації близько 20% території України, виїзду за кордон значної кількості фахівців, низьким рівнем конкурентоспроможності заробітних плат порівняно з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування.

Крім того стала частина заробітної плати (посадовий оклад) для структурних підрозділів, юрисдикція яких поширюється на територію району, нижче за мінімальну заробітну плату, визначену законом, що є не конкурентним та не привабливим для працюючих і кандидатів на такі посади. Зазначене призводить до неможливості укомплектувати вакантні (тимчасово вільні) посади, кількість яких станом на кінець 2024 року становила близько 20%, а також відтоку працівників в інші державні органи та органи місцевого самоврядування.

Інформація щодо фактичної чисельності працівників Держпродспоживслужби упродовж 2022-2025 рр.				
станом на 01.01.2022	станом на 01.01.2023	станом на 01.01.2024	станом на 01.01.2024	Відсоток збільшення/зменшення
8 359	7 708	6 865	6 417	-25%

Також слід зазначити, що спроможність реалізації заходів державного контролю є не тільки обов'язком держави, згідно з нормами чинного законодавства, а й міжнародним зобов'язанням щодо підтвердження дієвості системи державного контролю при оцінці торговельними партнерами та наданні нашій державі права експорту своєї продукції на закордонні ринки. Зазначена процедура включає оцінку чинного законодавства, структури компетентного органу, інституційну стабільність, спроможність забезпечувати контроль хвороб тварин та рослин, гарантувати безпечність харчових продуктів, захист споживачів, фінансування та людські ресурси, необхідні для здійснення визначених функцій.

Враховуючи воєнний стан в Україні, питання безперебійної роботи щодо забезпечення продовольчої безпеки, переміщення виробничих потужностей, пошуку нових ринків збуту для надходження валютних надходжень, зміни логістичних маршрутів тягне за собою **перерозподіл і додаткове залучення інспекторів до роботи з відновлення підприємств та забезпечення економічної стабільності держави.**

Зменшення чисельності працівників апарату Держпродспоживслужби та її територіальних органів призводить до збільшення виникнення ризиків таких як:

- пониження рейтингу та довіри міжнародних партнерів щодо спроможності України забезпечувати належний та повноцінний контроль;
- невиконання гарантій України щодо безпечності харчових продуктів, що в свою чергу може призвести до призупинення або заборони експорту з України сільськогосподарської продукції;
- зниження рівня захисту інтересів та прав споживачів;
- неналежне виконання інших важливих функцій, покладених на Держпродспоживслужбу.

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Держпродспоживслужба продовжує працювати над створенням нових можливостей для українських виробників в міжнародній торгівлі і відкривати для українських товарів нові зовнішні ринки.

Продукція тваринного походження. Завдяки цій командній роботі у **2024 році** вдалося відкрити українським експортерам доступ до **16 нових іноземних ринків**.

Держава Ізраїль - борошна; олії та жири для годування тварин; рептилії

Китайська Народна Республіка - мед

Держава Кувейт - морські та річкові водні тварини (риба, молюски, ракоподібні, голкошкірих, в тому числі вирощених в господарствах) та продукти з них

Королівство Бахрейн - м'ясо птиці та продукти з нього

Боснія та Герцеговина - м'ясо механічного обвалювання з птиці

Канада - яєчні продукти

Республіка Албанія - консервовані корми та жувальні предмети для домашніх тварин; м'ясні продукти, призначені для споживання людиною

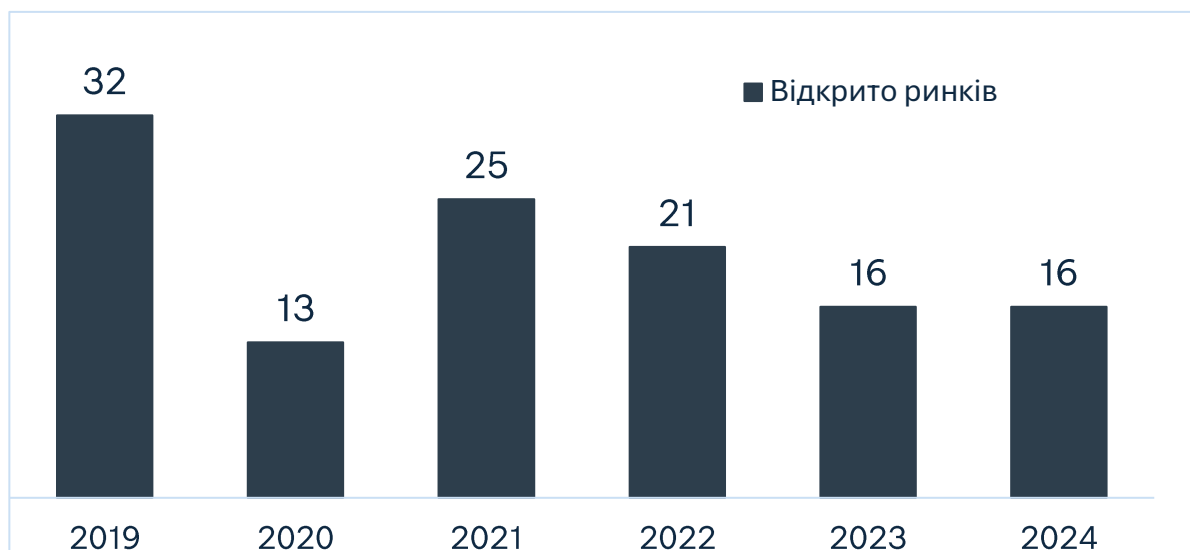
Республіка Молдова - непарнокопитні, зареєстровані для племінних та користувальних цілей; напівфабрикати з м'яса птиці, композитні продукти, м'ясні продукти, призначені для споживання людиною

Республіка Північна Македонія - м'ясні продукти

Якщо порівнювати дані щодо відкриття ринків впродовж останніх 5 років, спостерігається тенденція до зменшення кількості відкритих ринків, на що мали вплив декілька чинників:

- період COVID-19 у 2020 році – спостерігається зменшення кількості відкритих ринків, з урахуванням відміни усіх виїзних заходів та інспекцій, що проводяться іноземними країнами з метою оцінки системи контролю в Україні та відсутністю напрацьованих механізмів для проведення таких заходів у віддаленому (дистанційному) режимі. Відновлення процесів переговорів активізувалось лише в другій половині 2020 року;
- початок повномасштабної війни у 2022 році - неможливість проведення виїзних інспекцій представниками компетентних органів інших країн через рекомендації іноземних міністерств закордонних справ щодо уникнення подорожей в Україну через військові дії, а також зважаючи на сумніви представників іноземних компетентних органів щодо можливості України забезпечувати під час війни належний рівень контролю за безпечністю харчових продуктів та епізоотичною ситуацією та інші можливі причини відкриття ринків сповільнилось.

До інших причин, що впливають на кількість відкритих ринків також входять: політичні відносини, зацікавленість імпортера у відкриті експортного ринку, тощо.

З початком повномасштабного вторгнення росії відкриття ринків та експорт української продукції ускладнилися в логістичному, політичному та технічному аспектах.

Однак, завдяки цілеспрямованій роботі спеціалістів Держпродспоживслужби, форми ветеринарних сертифікатів погоджуються й надалі. Про це свідчить той факт, що навіть за період воєнного стану Україна надалі продовжила отримувати доступ до закордонних ринків. І на сьогодні від початку 2022 року відкрито 56 ринків (4 ринки відкрито вже у січні 2025 року) для експорту українських товарів.

Продукція рослинного походження. У 2024 році з метою диверсифікації ринку сільськогосподарської продукції рослинного походження Держпродспоживслужбою продовжено роботу щодо відкриттів ринків, зокрема:

- гороху до Китайської Народної Республіки;
- борошна до Китайської Народної Республіки;
- яблук до В'єтнаму, Канади, Тайваню (надіслано інформаційні матеріали для вивчення компетентними органами);
- лохини та томатів до Держави Ізраїль;
- яблук до Індії.

У 2024 році Держпродспоживслужбою розпочато роботу щодо можливості експорту насіння соняшнику в селекційних цілях та направлено підготовлену технічну документацію до компетентного органу Аргентинської Республіки.

Станом на сьогодні Україна має право доступу на експорт продукції за 364 торговельними напрямками аграрної продукції. У найближчі п'ять років заплановано посилити роботу з відкриття нових ринків та збільшити експортний потенціал країни.

У 2025 році планується проведення разом з фахівцями компетентного органу Великобританії (DEFRA) дистанційного аудиту системи контролю в Україні за виробництвом яловичини, з метою надання можливості експорту вказаної товарної позиції українським виробникам.

Триває активна співпраця з Китайською Народною Республікою щодо підписання протоколів для надання доступу українських товарів на їх ринок (м'ясо птиці, горох, водні продукти дикої тварини, борошно, корми для домашніх тварин) та з іншими країнами-партнерами.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ

Головним і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України є євроінтеграція, а подальша розбудова та поглиблення взаємовідносин між Україною та ЄС здійснюється на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції.

Держпродспоживслужба, враховуючи велику кількість сфер реалізації державної політики (20 сфер державного нагляду (контролю)), є виконавцем та співвиконавцем глав 1 (свобода руху товарів), 28 (захист прав споживачів та охорона здоров'я) кластера 2, глави 12 (продовольча безпека, ветеринарна та фітосанітарна політика) кластера 5 рекомендацій Європейської Комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення ЄС 2023 року.

Весною 2024 року Держпродспоживслужба взяла активну участь у роз'яснювальних нарадах Європейської Комісії та України щодо здійснення офіційного скринінгу законодавства України в рамках переговорного розділу «Сільське господарство».фф

В листопаді 2024 року відбулось дев'яте засідання Підкомітету з управління санітарними та фітосанітарними заходами (СФЗ) Комітету асоціації між Україною та ЄС у торговельному складі.

Сторони розглянули відкриття нових ринків з експорту української продукції до ЄС, зокрема м'яса свинини та м'ясопродуктів з нього. Держпродспоживслужба направила відповіді на опитувальники, що є одним із перших етапів відкриття нового ринку. На завершення роботи Підкомітету учасники обговорили питання поточної технічної допомоги Україні з боку ЄС у сфері СФЗ, а також окреслили плани двосторонньої співпраці на майбутнє.

В січні 2025 року створено консультаційні групи Держпродспоживслужби для підготовки пропозицій в межах проведення скринінгу відповідності законодавства України законодавству ЄС за переговорними розділами, а саме:

- розділ 1 «Вільний рух товарів»;
- розділ 11 «Сільське господарство»;
- розділ 12 «Санітарні та фітосанітарні заходи»;
- розділ 13 «Рибальство»;
- розділ 27 «Довкілля та зміна клімату»;
- розділ 28 «Захист прав споживачів та охорона здоров'я».

Фахівці Держпродспоживслужби, як затверджені учасники консультаційних груп, протягом 2025 року братимуть активну участь у скринінговому процесу українського законодавства на відповідність законодавству Євросоюзу.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ

Цифровізована та прозора система санітарних, фітосанітарних та ветеринарних заходів — є зобов'язанням України не лише перед ЄС, а насамперед перед своїми громадянами. Адже це не лише про розвиток експорту, а й про здоров'я українців.

Тому так надзвичайно важливо розвивати сучасні та цифрові технології, які допоможуть створити відкритий та прозорий державний орган. Вже за 2024 рік створено та втілено декілька проєктів.

«е-Підприємець»

- цифровізовано послугу Держпродспоживслужби з державної реєстрації потужностей операторів ринку. Вже наразі через Єдиний державний вебпортал електронних послуг зареєстровано 222 потужності операторів ринку.

Єдиний державний реєстр домашніх тварин

- у 2024 році проведено тестування Реєстру. За період тестування зареєстровано 6 470 тварин, з яких котів – 3 302, собак – 3 167, тхорів – 1.
- 25 листопада 2024 року офіційно запущено перший етап роботи Реєстру – реєстрація державних та приватних установ ветеринарної медицини в Реєстрі та їх агентів з ідентифікації та/або реєстрації тварин. Другий етап роботи Реєстру – реєстрація тварин розпочнеться у 2025 році.

TRACES NT

- за 2024 рік реалізовано можливість видачі 13 форм сертифікатів. Наразі фахівці територіальних органів Держпродспоживслужби мають можливість видавати в TRACES NT 20 видів сертифікатів, що дає змогу значно скоротити процедури видачі документів при перетині кордону та зменшити навантаження на експортерів.
- вже в 2024 році з застосуванням TRACES NT видано 38481 сертифікат на вантажі, що направляються до/через територію Європейського Союзу, у тому числі для імпорту в ЄС – 18649, для транзита – 19832.

В 2024 році в Держпродспоживслужбі проведено аудит інформаційно-комунікаційних систем, в частині технічного та технологічного забезпечення, кібербезпеки та кіберзахисту.

За результатами аудиту прийнято низку рішень щодо розробки та впровадження необхідних цифрових інструментів, доопрацювання існуючих, ініціювання внесення змін до законодавства тощо.

Держпродспоживслужбою планується подальша розробка та впровадження сучасних цифрових інструментів. Так, зокрема, заплановано створення єдиної цифрової системи у сфері безпечності харчових продуктів, яка об'єднає ключові інформаційно-комунікаційні системи та забезпечить їх інтеграцію з Єдиним державним вебпорталом електронних послуг «Портал Дія». Така система зможе забезпечити передумови для простежуваності харчової продукції, зокрема включатиме наступні процеси: ідентифікація тварин, синхронізація даних про вирощування, переробка харчової продукції, ветеринарні дозволи, лабораторні дослідження тощо. Вся ця інформація повинна бути в цифровому форматі, а не на папері.

Впровадження такої системи підвищить ефективність і зручність отримання послуг для суб'єктів господарювання, зменшить обсяг адміністративної роботи, скоротить час розгляду заяв, усуне бюрократичні перепони та підвищить прозорість процедур.

Крім того, в 2024 році розпочато цифровізацію сфери попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення. Передбачається запуск інформаційно-комунікаційної системи у сфері звітування та оприлюднення інформації про інгредієнти тютюнових та трав'яних виробів для куріння та викиди внаслідок вживання тютюнових виробів, за допомогою якої виробники та імпортери подаватимуть звітність про інгредієнти тютюнових виробів та викиди внаслідок їхнього вживання. А споживачі матимуть змогу ознайомитися з важливою для них відкритою інформацією.

Наразі Держпродспоживслужба впроваджує рішення ePhyto в Україні за підтримки та фінансування проєкту міжнародної технічної допомоги Глобального альянсу зі сприяння торгівлі (GIZ).

Наша країна вже зареєстрована в системі The HUB, яка належить ФАО в рамках Міжнародної конвенції з карантину та захисту рослин (IPPC). Командою з впровадження ePhyto впродовж 2024 року здійснювався тестовий обмін електронними фітосанітарними сертифікатами з деякими країнами світу, серед яких, зокрема, активна робота велась зі США, Францією, Марокко, Узбекистаном та Нігерією.

Впровадження системи ePhyto вирішує низку нагальних питань, а саме:

- унеможливлення підробки фітосанітарних сертифікатів;
- спрощення процедур в міжнародній торгівлі;
- підвищення прозорості під час обміну сертифікатами між країнами;
- активізація диверсифікації українського експорту;
- попередження несанкціонованого імпорту продукції рослинного походження.

Важливо зазначити, що підтвердження автентичності фітосанітарних сертифікатів є запорукою виконання фітосанітарних заходів країн-партнерів України в міжнародній торгівлі, що також підвищує статус країни та надає можливість відкриття додаткових ринків.

ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА ТА БЕЗПЕЧНІСТЬ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ, ОРГАНІЧНА ПРОДУКЦІЯ

Державний контроль. Згідно з чинним законодавством під час дії воєнного стану Держпродспоживслужба здійснює позапланові перевірки за зверненнями суб'єкта господарювання, громадянина, за дорученням Прем'єр-міністра України тощо.

Загалом за 2024 рік проведено 8 949 позапланових заходів державного контролю у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, ветеринарної медицини.

На першому місці щодо звернень на проведення перевірок - звернення суб'єктів господарювання. Це майже 70% від усіх звернень. На другому місці - звернення громадяни.

За результатами проведених заходів виявлено 6 855 порушень, за підсумками яких:

- видано 1 862 обов'язкових до виконання приписів щодо усунення виявлених порушень у визначені терміни;
- 1 624 осіб піддано штрафу на загальну суму 15 317 311 грн (96% від загальної суми штрафу стосується харчових продуктів);
- передано до суду 40 матеріалів.

Найбільше порушень стосувалось:

- порушення встановлених законодавством гігієнічних вимог до виробництва та/або обігу харчових продуктів або кормів, якщо це створює загрозу для життя та/або здоров'я людини або тварини;
- відмова в допуску посадової особи компетентного органу або його територіального органу до здійснення державного контролю з підстав, не передбачених законом, або інше перешкоджання її законній діяльності;
- невиконання, несвоєчасне виконання законних вимог (приписів) посадової особи компетентного органу, його територіального органу щодо усунення порушень законодавства про харчові продукти та корми;
- порушення вимог щодо забезпечення простежуваності, передбачених законодавством про харчові продукти та корми;
- реалізація харчових продуктів або кормів, маркування яких не відповідає законодавству, якщо це не створює загрози для життя та/або здоров'я людини або тварини.

У зв'язку з виявленими порушеннями, які становили загрозу для життя або здоров'я людини, територіальними органами Держпродспоживслужби прийнято 68 рішень про тимчасове припинення виробництва та/або обігу харчових продуктів та прийнято 104 рішення про відкликання, вилучення або знищення харчових продуктів та/або кормів.

Виробництво та обіг кормів. Кожна діяльність операторів ринку з виробництва та/або обігу кормів підлягає отриманню експлуатаційного дозволу або державній реєстрації потужностей. І ці послуги надає Держпродспоживслужба.

Загалом з 2019 року зареєстровано 1 904 потужності з виробництва кормів, у тому числі в 2024 році видано:

- 28 операторам ринку експлуатаційні дозволи для здійснення діяльності з виробництва та/або обігу кормів;
- 408 операторам ринку державну реєстрацію.

За даними Держпродспоживслужби з кожним роком спостерігається зростання показників з реєстрації щодо суб'єктів господарювання, які виробляють та здійснюють обіг кормів.

Розширення експортного потенціалу. Держпродспоживслужба постійно сприяє експорту української продукції.

Одним із експортних напрямків є вихід українських виробників на ринок Європейського Союзу. Так за 2024 рік було надано право експорту 22 українським підприємствам (рибопродукти, молокопродукти, яєчні продукти та продукти з м'яса птиці).

Крім того, Держпродспоживслужбою підтверджено та направлено до Генерального Директорату Європейської комісії з питань охорони здоров'я та безпечності харчових продуктів 27 звернень щодо включення підприємств з виробництва продуктів бджільництва до переліку підприємств третіх країн, що мають право експортувати харчові продукти до ЄС. Так як в 2024 році змінились вимоги щодо експорту меду до ЄС - прийнято делегований Регламент ЄС 2023/2652 від 15.09.2023, відповідно до яких партії меду та інших продуктів бджільництва, призначені для споживання людиною, можуть ввозитися до ЄС лише з ухвалених підприємств.

Також в 2024 році затверджено 39 експортних потужностей (об'єктів) з виробництва неїстівних продуктів тваринного походження. З них – включено до реєстру 8 нових підприємств,

щодо 31 підприємства внесені зміни стосовно доповнення асортименту неїстівних продуктів та розширення країн.

Продовжується робота щодо здійснення експорту сільськогосподарської продукції до Китаю. Направлено матеріали для продовження реєстрації та оновлення відповідної інформації на офіційному сайті Китайської Народної Республіки стосовно:

- 12 виробників харчової рослинної олії;
- 4 виробників м'яса яловичини;
- 7 молокопереробних підприємств;
- 1 виробника продукції бджільництва;
- 8 підприємств-виробників кормів рослинного походження.

Ліцензування видів господарської діяльності.

Держпродспоживслужба, як компетентний орган у галузі ветеринарної медицини, здійснює ліцензування видів господарської діяльності з ветеринарної практики та виробництва ветеринарних препаратів.

Станом на сьогодні видано 4 222 ліцензії на ветеринарну практику, із них у 2024 році право на провадження видів господарської діяльності з ветеринарної практики отримали 457 суб'єктів господарювання. Найбільше зареєстровано у місті Києві, Харківській, Чернівецькій та Дніпропетровській областях.

Анульовано (припинення дії ліцензії) 10 ліцензій з ветеринарної практики за заявами суб'єктів господарювання. Також прийнято 1 рішення щодо відмови у видачі ліцензії на провадження господарської діяльності з ветеринарної практики.

Наразі в системі Держпродспоживслужбі видано 86 ліцензій на виробництво ветеринарних препаратів, із них у 2024 році отримали 9 суб'єктів господарювання. Це в Харківській, Київській областях та в місті Києві.

З кожним роком спостерігається зростання кількості суб'єктів господарювання з провадження ветеринарної практики, що є показником підвищення попиту та розвитку ветеринарної медицини в Україні.

Державна реєстрація ветеринарних препаратів. Розробка нових препаратів, їх ефективності і безпечності, визначення доцільності та можливості застосування в тваринництві і ветеринарній медицині – ці питання розглядає Держпродспоживслужба

завдяки такому інструменту, як державна реєстрація ветеринарних препаратів.

Наразі зареєстровано 1 375 ветеринарних препаратів та 481 ветеринарний імунобіологічний препарат.

У 2024 році проведено 7 засідань Державної фармакологічної комісії ветеринарної медицини, під час яких розглянуто 441 звернення стосовно реєстрації/перереєстрації/внесення змін до реєстраційного досьє. За результатами: зареєстровано ветеринарних препаратів – 102, перереєстровано ветеринарних препаратів – 228, внесено змін до реєстраційного досьє – 109, відмовлено у реєстрації 2 ветеринарних препаратів.

З кожним роком спостерігається тенденція зростання показників щодо реєстрації ветеринарних препаратів вітчизняного виробництва. У 2024 році цей показник становив – 55%.

Державний моніторинг (контроль) залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів. Контроль залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів у живих тваринах і необроблених харчових продуктах тваринного походження знижує ризик потрапляння на споживчий ринок небезпечних продуктів тваринного походження, підвищує конкурентоспроможність продуктів українського виробництва та забезпечує їх вихід на зовнішній ринок, зокрема ринки Європейського Союзу.

Питання включення до переліку третіх країн, з яких дозволено імпортувати тварин та харчових продуктів тваринного походження до Європейського Союзу, вирішується Європейською Комісією на підставі поданих планів державного моніторингу та звітів про їх виконання.

Держпродспоживслужба як компетентний орган надає додаткові гарантії, що харчові продукти, призначені для експорту до держав-членів Європейського Союзу, відповідають встановленим українським законодавством вимогам та вимогам ЄС. Тому служба здійснює державний моніторинг (контроль) залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів.

План державного моніторингу залишків ветеринарних препаратів та забруднювачів у живих тваринах і необроблених харчових продуктах тваринного походження на 2024 рік, виконано на 99,9%. Проведено 13 322 досліджень зразків, в тому числі на наявність речовин групи А – 6 326, групи Б – 5 014, пестицидів – 940, забруднювачів – 1 020.

План державного моніторингу харчових продуктів рослинного походження на 2024 рік виконано на 99,6%. Проведено 19 737 досліджень, в тому числі:

- 2 752 на піретроїди;
- 3 228 – хлорорганічні сполуки;
- 3 235 – фосфорорганічні сполуки;
- 3 336 – хімічні сполуки;
- 2 285 – мікотоксини;
- 3 505 – радіонукліди;
- 990 – нітрати;
- 406 мікробіологічні.

План державного моніторингу рибних продуктів виконано на 100%, досліджено 334 зразки.

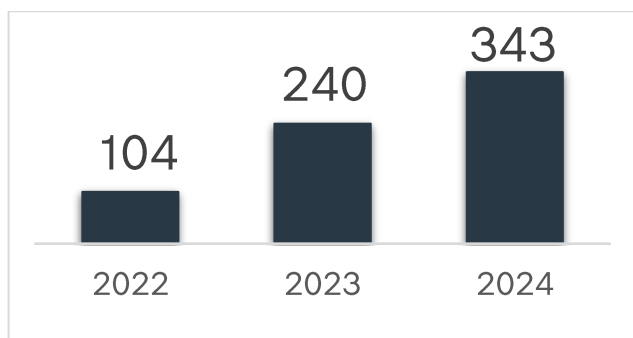
План державного моніторингу кормів виконано на 100%, досліджено 537 зразків.

За результатами вжитих заходів щодо 22 невідповідностей прийнятті рішення про недопущення до обігу небезпечних харчових продуктів.

Дитяче харчування, харчові продукти для спеціальних медичних цілей та харчові продукти для контролю ваги. З 2022 року оператори ринку зобов'язані Держпродспоживслужбі повідомляти про намір введення в обіг дитячого харчування, харчових продуктів для спеціальних медичних цілей та харчових продуктів для контролю ваги. Ця норма законодавства введена відповідно до вимог європейського законодавства, а також з метою покращення та забезпечення простежуваності безпеки вітчизняного та імпортного дитячого харчування.

Важливою інформацією у повідомленні, що надає оператор ринку – є дані суб'єкта господарювання, а також маркування, яке нанесене на упаковці. Таким чином мінімізується ризики завдати шкоду здоров'ю людей, особливо вразливій категорії населення – діти.

За цей час Держпродспоживслужба розглянула та оприлюднила 687 повідомлень. З кожним роком цей показник зростає.

Загалом за 2024 рік було розглянуто та оприлюднено 343 повідомлення про намір введення в обіг відповідних харчових продуктів, а саме:

- 1) дитячого харчування – 265, з них:
нових харчових продуктів, що не були в обігу на ринку України – 171, харчових продуктів, що були в обігу на ринку України, але обов'язкова інформація про які та/або матеріал упаковки яких зазнали змін – 94;
- 2) харчових продуктів для спеціальних медичних цілей – 73, з них:
нових харчових продуктів, що не були в обігу на ринку України – 40, харчових продуктів, що були в обігу на ринку України, але обов'язкова інформація про які та/або матеріал упаковки яких зазнали змін – 33;
- 3) нових харчових продуктів для контролю ваги, що не були в обігу на ринку України – 5.

Отже, загалом на ринку України поступово збільшується вибір дитячого харчування, харчових продуктів для спеціальних медичних цілей та для контролю ваги.

Органічне виробництво, обіг та маркування органічної продукції.

Розвиток органічного виробництва в Україні сприяє досягненню цілей спільної аграрної політики відповідно до європейських вимог. Запровадження єдиних правил виробництва органічної продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках сприяє удосконаленню системи державного контролю та дозволить споживачам гарантувати органічну якість продукції.

Держпродспоживслужба крім того, що здійснює контроль у цій сфері на внутрішньому ринку, також регулює імпорт органічної продукції.

В 2020 році затверджено Порядок ведення Переліку органів іноземної сертифікації. Таким чином Україна може визнавати сертифікати, що засвідчують органічне виробництво та/або обіг органічної продукції згідно із законодавством іншої країни.

Для цього імпортер подає до Держпродспоживслужби заяву про внесення органу іноземної сертифікації до Переліку органів іноземної сертифікації, зокрема підтвердження акредитації органу іноземної сертифікації та інші офіційні відомості.

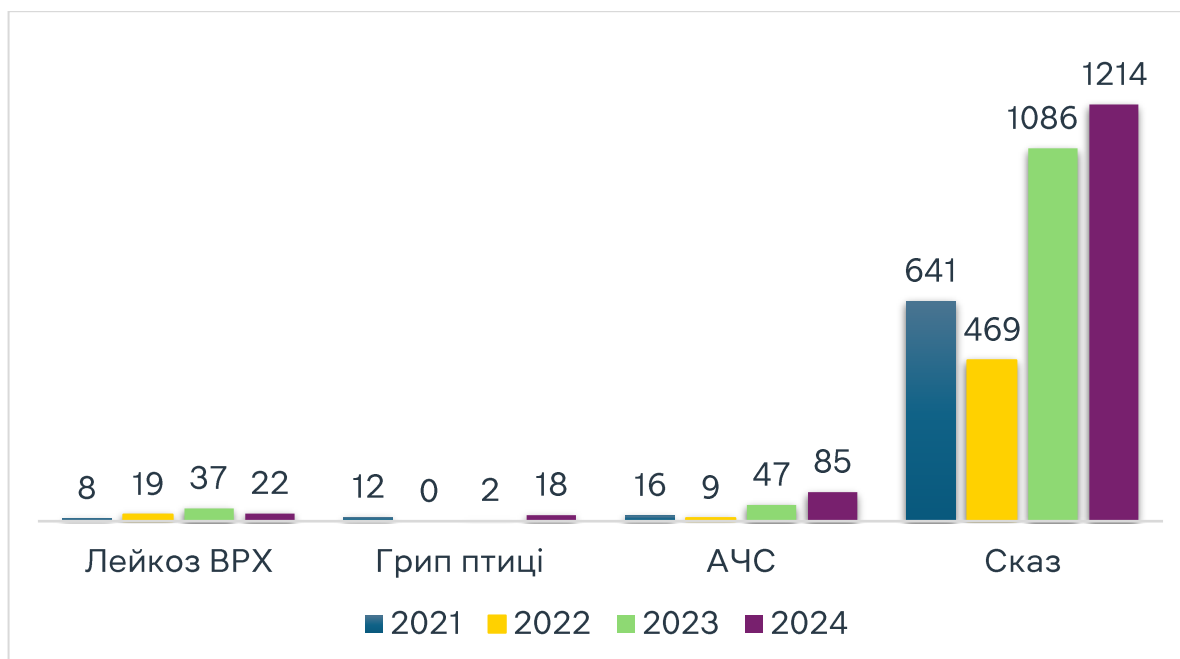
Наразі у Перелік внесено 56 органів іноземної сертифікації, із них в 2024 році – 11.

Крім того, Держпродспоживслужба здійснює постійний моніторинг щодо терміну дії документа, що підтверджують акредитацію органу іноземної сертифікації. Так, у зв'язку із закінченням терміну дії таких документів виключено з Переліку **15** органів іноземної сертифікації.

У 2024 році ключовим моментом стало впровадження контролю за органічною продукцією під час ввезення на територію України відповідно до профільного законодавства про органіку. Таким чином, Держпродспоживслужба під час заходів офіційного контролю на кордоні має право здійснювати перевірку копії відповідного сертифіката, що засвідчує органічне виробництво та/або обіг такої органічної продукції у державі походження, виданого органом іноземної сертифікації, внесеним до Переліку органів іноземної сертифікації.

Епізоотична ситуація. Забезпечення контрольованої епізоотичної ситуації в країні, охорона території держави від проникнення особливо небезпечних збудників хвороб, захист тварин та населення – це одні із важливих пріоритетів Держпродспоживслужби. Для їх виконання служба проводить комплекс обов'язкових протиепізоотичних заходів, спрямованих на недопущення занесення та поширення інфекційних захворювань, у першу чергу, спільних для тварин і людей.

В Україні ніколи не реєструвались такі інфекційні небезпечні хвороби, як чума великої і дрібної рогатої худоби, контагіозна плевропневмонія ВРХ, везикулярний стоматит, африканська чума коней, блутанг.

В 2024 році в Україні зареєстровано спалахи таких хвороб тварин: лейкоз ВРХ, грип птиці, АЧС та сказ.

Лейкоз ВРХ. Епізоотична ситуація щодо лейкозу ВРХ є контрольованою. Це забезпечується шляхом проведення щорічних лабораторних досліджень ВРХ в спеціалізованих господарствах і особистих селянських господарствах. У випадку виявлення позитивних результатів – виконуються організаційно-господарські, ветеринарно-санітарні і спеціальні заходи з ліквідації захворювання, визначені Інструкцією з профілактики та оздоровлення великої рогатої худоби від лейкозу.

За 2024 рік в Україні зареєстровано 22 неблагополучних пункти по лейкозу. Поодинокі неблагополучні пункти у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Миколаївській, Одеській, Тернопільській, Черкаській, Чернівецькій та Чернігівській областях.

Протягом року проведено 1 460 000 лабораторно-діагностичних досліджень ВРХ на лейкоз. Виявлено 7 748 позитивно-реагуючих тварин на лейкоз.

Грип птиці. Для контролю захворювання проводяться постійні моніторингові дослідження на грип птиці, передбачені Державним планом моніторингу інфекційних хвороб птиці на території України.

За 2024 рік проведено 146 800 досліджень на грип птиці. При цьому виявлено 18 випадків високопатогенного грипу птиці, а

саме: серед домашньої птиці – 11, а дикої – 7. Найчастіше у Миколаївській, Кіровоградській, Одеській та Сумській областях.

Не було зареєстровано випадків високопатогенного грипу птиці на потужностях з вирощування та утримання птахів, що позитивно вплинуло на міжнародну торгівлю українським м'ясом птиці та продуктами з нього.

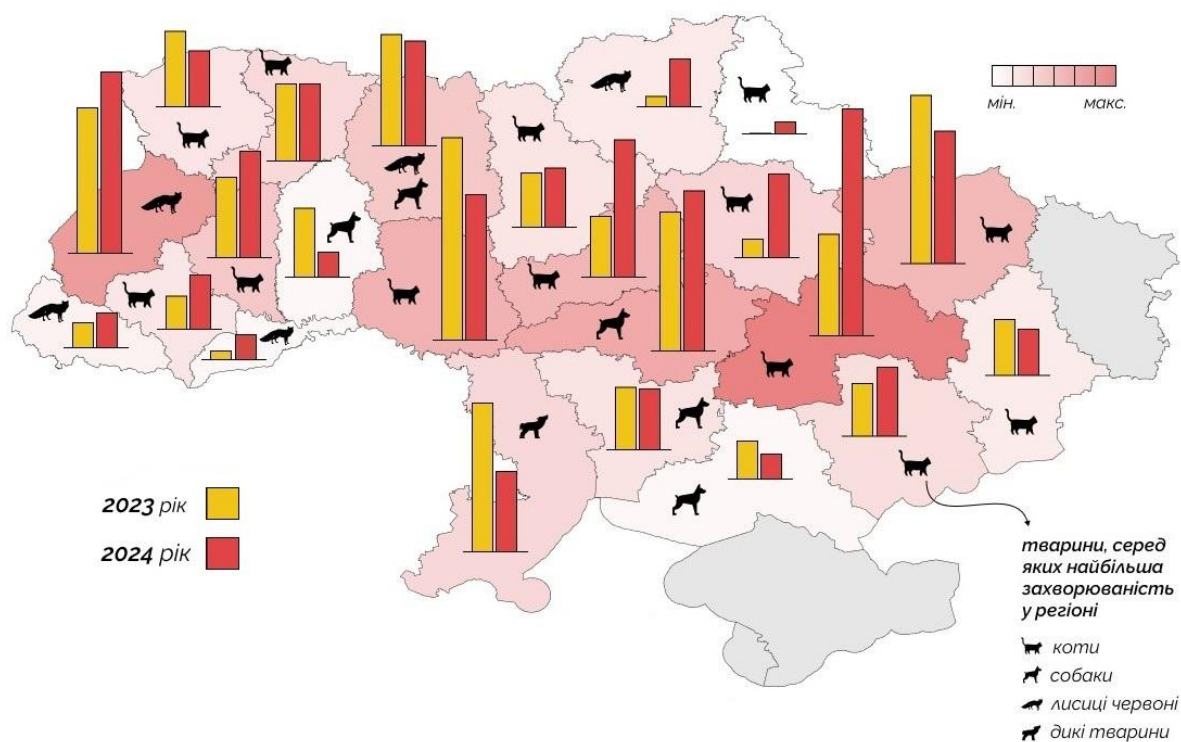
Африканська чума свиней (АЧС). Протягом 2024 року зареєстровано 85 неблагополучних щодо АЧС пунктів.

Найбільше випадків цього захворювання зареєстровано у популяції домашніх свиней. Майже в два рази менше – інфіковані об'єкти. Тут мається на увазі – загиблі домашні свині, які були викинуті на сміттєзвалище чи на інші місця загального доступу. В кожному випадку виявлення інфікованих об'єктів територіальні органи Держпродспоживслужби звернулася до правоохоронних органів. В 15 випадках – виявлено вірус АЧС у диких свиней.

Регіони, в яких виявлено спалахи захворювань – це Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Херсонська, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська області. На територіях, які не підконтрольні Україні, не здійснюється моніторинг спалахів хвороби.

Сказ. З 2023 року спостерігається зростання кількості випадків захворювання тварин на сказ порівняно із попередніми роками. Наприклад, порівняно 2023 рік з 2022 роком цей показник зріс в 2,3 рази. А якщо порівняти 2024 рік з 2023 роком – в 1,17 рази. Ці показники означають, що виконано головне завдання 2024 року – призупинено зростання випадків сказу, але роботи попереду багато.

Однією з найбільш важливою причиною складної ситуації по сказу є – у зв'язку із воєнним станом обмежені можливості виконання повного комплексу заходів щодо боротьби зі сказом. Це не тільки вакцинація домашніх тварин, а і пероральна імунізація диких м'ясоїдних тварин, депопуляція хижаків, поводження з безпритульними тваринами в частині проведення вакцинації, моніторинг епізоотичного стану, систематичне обстежування угідь, де мешкають дикі тварини та інші. Це робота не одного відомства, а співпраця Держпродспоживслужби, місцевих громад, волонтерських організацій, лісових господарств та мисливських об'єднань.

У 2024 році зареєстровано 1 214 неблагополучних пунктів по сказу. Найбільше випадків сказу зареєстровано в Дніпропетровській, Львівській, Кіровоградська, Вінницька та Черкаська областях.

Єдиний спосіб захистити домашніх улюбленців від сказу – це щорічне щеплення. У державних лікарнях ветеринарної медицини Держпродспоживслужби вакцина проти сказу безкоштовна. За 2024 рік проти сказу щеплено 4 890 000 сприйнятливих тварин, у тому числі 2 610 000 собак та 1 960 000 котів.

З початку повномасштабного вторгнення не проводилась пероральна імунізація проти сказу серед диких м'ясоїдних тварин, які вважається основним джерелом збуднику. Але в 2023 році було відновлено кампанію з пероральної імунізації диких м'ясоїдних тварин, хоч не у всіх областях України.

В 2024 році проведено кампанію з пероральної імунізації диких м'ясоїдних тварин на більших обсягах території, а саме в 21 області. Площа, яка піддавалася обробітці, складала 250 048 км², у тому числі 134 073 км² обробилася двічі (весною та восени). При цьому використано 9 603,048 тис. доз вакцини (3 351,846 тис. доз – використано у весняну кампанію).

Слід зазначити, що проведення зазначених кампаній можливе лише за умови наземного розподілу принад через заборону

використання повітряного простору внаслідок введення воєнного стану на території України. Але таким чином обробляється менше площа територій, ускладнена обробка угідь, до яких складно дістатися людині, тощо.

Ящур. Останній випадок ящуру в Україні реєструвався в 1988 році, а з 1992 року Україна має статус Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин (WOAH) як країни, вільної від вакцинації, яку щорічно підтверджує.

Основною стратегією контролю є недопущення завезення на території України сприйнятливих до ящуру тварин та продуктів з них з країн, території яких мають статус стосовно ящуру нижчий ніж в Україні.

За 2024 рік державними лікарнями ветеринарної медицини проведено 2,57 млн клінічних досліджень ВРХ та ДРХ на ящур. Клінічних ознак, характерних для цього захворювання, не виявлено.

Класична чума свиней (КЧС). Захворювання контролюється завдяки запровадженому контролю щодо КЧС у сприйнятливих тварин на державному кордоні, проведенню вакцинації поголів'я свиней спеціалізованих господарств та особистих селянських господарств. Останній випадок КЧС серед домашніх тварин в Україні зареєстрований в 1996 році.

За 2024 рік щеплено проти КЧС 5,77 млн голів свиней.

Туберкульоз ВРХ. На сьогоднішній день територія України є вільною від захворювання на туберкульоз ВРХ.

За 2024 рік державними лікарнями ветеринарної медицини проведено 1,97 млн алергічних досліджень на туберкульоз ВРХ.

Сибірка. Щодо сибірки ситуація в Україні контролюється завдяки обов'язковій вакцинації домашніх тварин. За 2024 рік державними установами Держпродспоживслужби щеплено 2,28 млн сприйнятливих тварин.

Бруцельоз. На сьогоднішній день Україна вільна від бруцельозу тварин. Останній випадок бруцельозу у сільськогосподарських тварин в Україні реєструвався в 2008 році. З метою контролю захворювання, відповідно до вимог діючої Інструкції, за 2024 рік державними лабораторіями ветеринарної медицини проведено 1,38 млн серологічних досліджень сільськогосподарських тварин на бруцельоз.

Заразний вузликовий дерматит ВРХ. Випадків захворювання на заразний вузликовий дерматит ВРХ в Україні не зареєстровано. Контроль захворювання здійснюється шляхом обмеження ввезення на територію України живих тварин та продукції, яка може бути фактором передачі збудника з неблагополучних країн та проведення клінічного та лабораторного моніторингу на території України. За 2024 рік державними лікарнями ветеринарної медицини проведено 1,99 млн клінічних досліджень на заразний вузликовий дерматит ВРХ з негативними результатами.

Губчастоподібна енцефалопатія ВРХ (ГЕ ВРХ). Особливо небезпечна хвороба, занесена до списку WOAH, щодо якої WOAH встановлює офіційне визнання ветеринарно-санітарного статусу стосовно країни або її окремої території. Сьогодні через відсутність офіційного статусу потенціал експорту сільськогосподарської продукції, зокрема яловичини, з України на міжнародні ринки, у тому числі ринок ЄС, залишається фактично не реалізованим.

У рамках Програми моніторингу за 2024 рік на ГЕ ВРХ було відібрано 168,7 тис. зразків довгастого мозку.

Випадків захворювання на ГЕ ВРХ в Україні не зареєстровано.

Хвороба Ньюкасла. В Україні не реєструється з 2006 року завдяки проведенню профілактичних щеплень цієї хвороби в індивідуальних господарствах громадян та в спеціалізованих птахогосподарствах. За 2024 рік проти хвороби Ньюкасла щеплено 46,03 млн голів птахів в приватних господарствах громадян.

Чума дрібних жуйних. Згідно з інформацією WOAH та Європейського Союзу (інформаційна система нотифікації хвороб тварин - ADIS) в 2024 році на території Румунії зареєстровано поширення спалахів захворювання тварин на чуму дрібних жуйних.

Держпродспоживслужбою для недопущення занесення збудника чуми дрібних жуйних на територію України заборонено ввезення вантажі з продуктами, в тому числі й ті, які складають частину особистого багажу пасажирів та призначені для особистого споживання ними, які походять з Румунії.

Також визначено загрозовою щодо чуми дрібних жуйних зону вздовж кордону з Румунією та Республікою Молдова (не менше 10 км). На зазначені території був заборонений випас ДРХ.

Крім того, були посилені заходи контролю за транспортуванням (переміщенням) тварин, здійснювався контроль клінічного стану всіх сприйнятливих тварин кожен 21 день, здійснювалася дезінфекція транспортних засобів, що прямували з Румунії в Україну та пропуск пасажирів та екіпажів транспортів через дезінфікуючі килимки.

ОЦІНКА РИЗИКІВ У ГАЛУЗІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА СФЕРАХ БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ І КОРМІВ

Оцінка ризику» – це науково обґрунтований процес, що складається з: ідентифікації небезпечного фактору, визначення характеристик небезпечного фактору, оцінювання впливу та визначення характеристик ризику.

«Ризик» – це можливість виникнення негативної події та вірогідні масштаби її наслідків протягом певного періоду часу.

Водночас європейське законодавство визначає «ризик» як потенційну ймовірність негативного впливу на здоров'я та тяжкість такого впливу з причини існування певного небезпечного фактору (біологічного, хімічного чи фізичного чинника у харчових продуктах чи кормах або стан харчових продуктів чи кормів, які потенційно можуть спричинити негативний вплив на здоров'я).

Оцінка ризику є частиною процесу аналізу ризику та з метою дотримання вимог міжнародних настанов та європейського законодавства має бути відокремленою від управління ризиками інституційно або функціонально.

Оцінка ризику здійснюється з метою визначення ймовірності занесення, розповсюдження та укорінення небезпечних факторів на території країни або в певній зоні та є загальноприйнятою світовою практикою, яка використовується

для забезпечення стабільної епізоотичної ситуації в країнах, а також слугує інструментом, який сприяє міжнародній торгівлі.

У Європейському Союзі з метою виконання діяльності з оцінки ризиків створено Європейський орган з безпечності харчових продуктів, який надає наукові консультації та науково-технічну підтримку для розробки законодавства і політик, а також здійснює підготовку незалежної інформації з усіх питань у сферах безпечності харчових продуктів і кормів та повідомляє про ризики.

В Україні таку діяльність здійснює Держпродспоживслужба.

Водночас, у зв'язку із постійною зміною епізоотичної та епідеміологічної ситуації у світі перед Держпродспоживслужбою, як компетентним органом у галузі ветеринарної медицини, сферах санітарного та епідемічного благополуччя населення, постійно постають нові виклики, і впровадження та розвиток діяльності з оцінки ризиків дозволяє вчасно реагувати на ймовірність виникнення кризової ситуації і дає можливість прийняти рішення на випередження, тобто є превентивним інструментом.

Органи оцінки ризиків:

Ризик-менеджер – Голова Держпродспоживслужби, перший заступник/заступники Голови Держпродспоживслужби, керівники самостійних структурних підрозділів Держпродспоживслужби, до повноважень яких належить реалізація державної політики у сферах безпечності харчових продуктів та кормів ініціює проведення оцінки ризиків. До повноважень ризик-менеджера віднесено: формування ризик-питання та управління ризиком.

СПОР – самостійний структурний підрозділ апарату Держпродспоживслужби, основним завданням якого є організація та координація діяльності з проведення оцінок ризиків у галузі ветеринарної медицини та сферах безпечності харчових продуктів і кормів.

НЕГОР – група незалежних наукових експертів, створена з метою проведення діяльності з оцінки ризику щодо потенційної ймовірності негативного впливу небезпечного фактору на здоров'я людей та/або тварин, тяжкості такого впливу відповідно до санітарних заходів.

РГЕ - сформована з членів НЕГОР робоча група експертів для проведення оцінки ризику відповідно до ризик-питання.

У 2024 році наказом Держпродспоживслужби затверджено Положення про наукові експертні групи з оцінки ризиків та їх персональний склад.

НЕГОР здійснюють свою діяльність за такими напрямками:

- здоров'я та благополуччя тварин (ЗБТ);
- біологічні небезпечні фактори (БІОНЕФ);
- забруднюючі речовини в харчовому ланцюгу (ЗАБРЕ);
- харчування, новітні харчові продукти та харчові алергени (ХАРНА);
- корми та кормові добавки для тварин (ККД);
- генетично-модифіковані організми (ГМО).

Також у звітному році, на виконання вимог Програми визначення статусу України як країни з контрольованим ризиком щодо губчастоподібної енцефалопатії ВРХ, проведено третю щорічну оцінку ризиків занесення та поширення ГЕ ВРХ на території України.

Загалом Держпродспоживслужба провела такі оцінки ризику:

- Оцінки ризику ентеротоксигенних штамів *Staphylococcus spp.* в пастеризованому молоці в Україні (з навчальною метою)
- Оцінка ризику ймовірності занесення та поширення заразного вузликового дерматиту ВРХ в Україні (з навчальною метою)
- Швидка оцінка ризику спалахів класичної чуми свиней (КЧС), внаслідок продуктів зі свинини, імпортованих з Бразилії
- Оцінка ризику щодо поширення сказу серед диких м'ясоїдних тварин за діючої системи антирабічної пероральної імунізації диких м'ясоїдних тварин в Україні
- Оцінка ризику щодо поширення сказу серед домашніх та сільськогосподарських тварин в Україні
- Щорічна оцінка ризику щодо занесення і поширення губчастої енцефалопатії ВРХ на території України
- Швидка оцінка ризику занесення вірусу Шмалленберга в Україну шляхом ввезення тварин та генетичного матеріалу від них (сперми, ембріонів).

ЗАХИСТ ТА КАРАНТИН РОСЛИН

Експорт рослинної продукції за кордон: експорт такої продукції в Україні відіграє важливу роль не тільки для надходження грошових коштів і наповнення бюджету, але й дає можливість забезпечити продовольством інші країни, оскільки наша держава – один з найпотужніших постачальників агропродукції в світі.

Внаслідок широкомасштабної агресії російської федерації, змінилась структура експортних маршрутів, завдано руйнування інфраструктури, господарств та виробництв, що спричинило ускладнення вирощування сільськогосподарської продукції та її логістики.

Держпродспоживслужба бере активну участь у вирішенні проблеми логістики рослинної продукції під час воєнного стану. Разом з тим, наразі не можливо проводити фітосанітарні заходи в регіонах України, які тимчасово окуповані або на яких ведуться бойові дії (Луганська, Донецька, Херсонська, Миколаївська та Харківська області).

Забезпечення фітосанітарних вимог інших країн для експорту об'єктів регулювання з України – це один з напрямів роботи Держпродспоживслужби.

Протягом 2024 року здійснено фітосанітарні процедури до 54,4 млн. тонн рослин і рослинної продукції та майже до 3 млн. м³ лісо- та пиломатеріалів.

За минулий рік фітосанітарними інспекторами територіальних органів Держпродспоживслужби видано:

- 266 068 фітосанітарних сертифікатів;
- 207 фітосанітарних сертифікатів на реекспорт;
- 23 430 карантинних сертифікатів.

Найбільшу кількість фітосанітарних сертифікатів для експорту вантажів з об'єктами регулювання оформлено територіальними органами Держпродспоживслужби в Закарпатській, Волинській, Одеській, Чернівецькій, Рівненській, Житомирській та Львівській областях.

В 2024 році отримано нотифікаційних повідомлень тільки на 0,55% від загальної обсягу цих експортованих вантажів зернових культур.

Разом з цим, виявлені випадки підробки фітосанітарних сертифікатів, що спричинило надходження запитів від національних організацій захисту рослин інших країн

Для служби як компетентного органу, що відповідає за здійснення фітосанітарних заходів з дотриманням вимог міжнародних стандартів, важливим є провадження інструменту, який унеможливить факти підробки фітосанітарних сертифікатів.

Важливою перевагою запровадження рішення ePhyto в Україні є запорука підтвердження оригінальності фітосанітарних сертифікатів, підвищення прозорості під час обміну сертифікатами між країнами, активізація диверсифікації українського експорту, попередження несанкціонованого імпорту продукції рослинного походження

В 2024 році державними фітосанітарними інспекторами територіальних органів Держпродспоживслужби встановлено 2 646 вільних ділянок на площі 136,7 тис. га та 84,4 тис. м².

Це надає змогу здійснювати експорт:

- до Китайської Народної Республіки – ячменю;
- до країн ЄС – кукурудзи, моркви, томатів, садивного матеріалу плодкових та декоративних культур, пшениці, сої, ріпаку, огірків;
- до країн ЄАЕС – соняшника, кукурудзи, винограду;
- до Республіки Туреччина – лісоматеріалів;
- до Республіки Азербайджан та Республіки Молдови – картоплі;
- до Держави Ізраїль – лохини та яблук.

Крім того, для експорту сої, кукурудзи, ячменю до Китайської Народної Республіки державні фітосанітарні інспектори територіальних органів Держпродспоживслужби провели обстеження місць вирощування та місць зберігання цих культур.

За результатами включено:

- 74 суб'єкти господарювання до Переліку осіб, які планують експорт ячменю до Китайської Народної Республіки;
- 353 суб'єкти господарювання до Переліку осіб, які планують експорт кукурудзи до Китайської Народної Республіки;
- 61 суб'єкт господарювання до Переліку осіб, які планують експорт сої до Китайської Народної Республіки;
- 77 місць зберігання до Переліку місць зберігання, з яких планується експорт ячменю до Китайської Народної Республіки;
- 200 місць зберігання до Переліку місць зберігання, з яких планується експорт кукурудзи до Китайської Народної Республіки;
- 73 місця зберігання до Переліку місць зберігання, з яких планується експорт сої до Китайської Народної Республіки.

За даними Держпродспоживслужби з кожним роком спостерігається тенденція зростання кількості українських виробників, які мають намір експортувати сою, кукурудзу та ячмінь. Це є ще одним «вікном можливостей» для українського аграрія та свідчить про стійкий попит на українську продукцію на міжнародній арені торгівлі.

Фітосанітарний стан України. Фітосанітарний стан країни має важливе значення, оскільки є визначальним показником експортного потенціалу агропромислового комплексу. В умовах воєнного стану Україні дуже важливо зберегти конкурентоспроможність на світовому ринку.

Це можливо здійснити спільними зусиллями землевласників, землекористувачів, органів місцевого самоврядування та контролюючих служб, неухильним виконанням та дотриманням фітосанітарного законодавства України, щоб ліквідувати карантинні організми і зупинити їх подальше поширення.

У 2024 році виявлено нові вогнища карантинних організмів, та запроваджено карантинні режими щодо:

- американського білого метелика на площі 2 864,9308 га;
- південноамериканської томатної молі на площі 241,31 га;
- західного кукурудзяного жука на площі 26 014,8927 га;
- вузькозлатки ясеневої смарагдової на площі 824,64 га;
- жовто-бурого мармурового клопа на площі 2 871,53 га;
- картопляної молі на площі 6,3 га;
- амброзії полинолистої на площі 1 299,6544 га;
- повитиці польової на площі 12,114 га;

- повитиці на площі 480,0 га;
- золотистої картопляної нематоди на площі 1,0 га;
- гірчака повзучого (степового) на площі 88,0 га.

Разом з цим, за результатами проведених обстежень на території України державними фітосанітарними інспекторами впродовж року скасовані карантинні режими щодо:

- американського білого метелика на площі 498,808 га;
- західного кукурудзяного жука на площі 1 982,95 га;
- золотистої картопляної нематоди на площі 60,51 га;
- амброзії полинолистої на площі 1 048,17 га;
- повитиці польової на площі 0,5 га;
- раку картоплі на площі 1,0 га;
- неповірусу кільцевої плямистості тютюну на площі 65,6 га;
- південноамериканської томатної молі на площі 14,01 га.

Порівнюючи з попереднім роком, спостерігається збільшення площ під такими карантинними організмами: американський білий метелик, західний кукурудзяний жук, картопляна міль, південноамериканська томатна міль, жовто-бурий мармуровий клоп, амброзія полинолиста, Гірчак повзучий (степовий) та повитиці. Щодо зменшення – це рак картоплі, неповірус кільцевої плямистості тютюну, золотиста картопляна нематода, тощо.

Слід зазначити, що в результаті виявлення нових вогнищ у 2024 році в Україні збільшились площі під карантинном по вузькозлатці ясеневій смарагдовій (ясенева златка).

За 2024 рік, в результаті проведених обстежень, в тому числі з використанням феромонних пасток, державні фітосанітарні інспектори Головного управління Держпродспоживслужби в м. Києві виявили ясеневу златку в парках, скверах та інших насадженнях нашої столиці. Наразі загальна площа поширення вогнищ вузькозлатки ясеневій смарагдової в м. Києві – 851,77 га, карантинний режим запроваджено на всій території міста Києва.

Крім міста Київ, вогнища вузькозлатки ясеневій смарагдової зафіксовані в Луганській та Харківській областях. Загальна площа під карантинном складає 2036,3074 га.

Враховуючи те, що ясеневу златку є надзвичайно агресивним та небезпечним карантинним шкідником, який наразі є в Україні, а також з метою впровадження норм європейського законодавства, а саме Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) 2024/434 від 5 лютого 2024 року про заходи щодо запобігання заселення (інтродукції) та поширенню *Agrilus*

planipennis Fairmaire на території Союзу, на **2025 рік Держпродспоживслужбою заплановано** підготовку та внесення на розгляд до Мінагрополітики проекту інструкції з виявлення, локалізації та ліквідації вузькозлатки ясеневої смарагдової (*Agrius planipennis Fairmaire*).

Міжвідомча співпраця у сферах карантину та захисту рослин. Важливою складовою частиною фітосанітарної безпеки є недопущення розповсюдження та масового розмноження шкідників, хвороб рослин та бур'янів, які за досить короткий термін можуть завдавати значних економічних збитків для аграрної країни.

Об'єднання векторів співпраці між наукою та державною службою допоможе забезпечити фітосанітарну безпеку, підвищити розвиток українського агропродовольства та сприяти безпечній торгівлі українською продукцією рослинного походження.

Так, в 2024 році укладено Меморандуми про партнерство та співпрацю між:

- Державним агентством лісових ресурсів України;
- Інститутом захисту рослин НААН;
- Інститутом садівництва НААН;
- Інститутом картоплярства НААН.

Спільна робота Держпродспоживслужби з установами сприяє зміцненню фітосанітарної безпеки нашої держави, за допомогою об'єднання вітчизняної аграрної науки та професійної практики під час здійснення фітосанітарних заходів щодо запобігання проникненню регульованих шкідливих організмів та підвищенню експортного потенціалу продукції рослинного походження.

Крім того, фахівці Держпродспоживслужби щорічно долучені до розробки збірника «Прогноз фітосанітарного стану агроценозів України та рекомендації щодо захисту рослин».

У збірнику висвітлюється фітосанітарний стан сільськогосподарських угідь, аналізується розвиток та шкідливість понад 400 ентомологічних та фітопатологічних об'єктів за агрокліматичних умов вегетаційного періоду, прогнозується ступінь загрози пошкодження чи захворювання сільськогосподарських культур та надається система захисту основних сільськогосподарських культур, узгоджених з

«Переліком пестицидів та агрохімікатів, дозволених до використання в Україні».

Посвідчення про право роботи з пестицидами. Застосування пестицидів для захисту рослин від шкідливих організмів є невід'ємною складовою сучасних технологій вирощування сільськогосподарських культур. Порушення регламентів їх застосування завдає шкоди сільськогосподарським посівам, навколишньому природному середовищу та призводить до погіршення стану здоров'я людей, тому надзвичайно важливо дотримуватись правила безпечного їх застосування.

Держпродспоживслужба, як компетентний орган у сфері фітосанітарних заходів, проводить навчання з питань безпечного поводження з пестицидами та за його результатами видає Посвідчення про право роботи з пестицидами.

Так, у 2024 році територіальними органами Держпродспоживслужби проведено навчання понад 10 600 осіб діяльність яких пов'язана з організацією робіт зі зберігання та/або застосування, транспортування, торгівлею пестицидами та видано понад 10 500 посвідчень про право роботи з ними.

Насіння та садивний матеріал сортів рослин для селекційних, дослідних робіт і експонування. Держпродспоживслужба здійснює оформлення та видачу підтвердження на ввезення в Україну зразків насіння і садивного матеріалу сортів рослин, не внесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, для селекційних, дослідних робіт і експонування та вивезення з України зразків насіння і садивного матеріалу сортів рослин, не внесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

Відновила тенденція активізації міжнародного обміну з насіння та садивного матеріалу для селекційних, дослідних робіт і експонування, що була зменшена вдвічі через повномасштабного вторгнення російських військ на територію України. Так, у 2024 році видано 375 підтверджень на 116,5 тонн зразків насіння та 396 шт. садивного матеріалу, що до 20% більше у порівнянні з попереднім роком.

Крім того, територіальними органами Держпродспоживслужби здійснено контроль за використанням зразків насіння і садивного матеріалу сортів рослин: обстежено 22 800 000 м² та складено 729 актів. Найбільше площі під посів зразків насіння зареєстровано в Львівській, Дніпропетровській, Житомирській,

Полтавській та Черкаська областей, а зразків садивного матеріалу – Черкаська, Чернівецька, Житомирська та Закарпатська областях.

Загалом протягом року під наглядом інспекторів з насінництва та розсадництва було знищено насіння, яке не може бути використане на посіви, продовольчі, кормові та інші цілі, – 3 004,3 тонн, а також садивного матеріалу, який не може бути використаний для створення багаторічних насаджень або в інших цілях, – 347 543 шт.

Для дотримання норм просторової ізоляції узгоджено головними управліннями Держпродспоживслужби в областях 445 план-схем розташування насінневих посівів перехреснозапильних рослин, площею понад 37 146 га.

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ НА КОРДОНІ

Фітосанітарна та продовольча безпека будь-якої держави означає захищеність її території від ризиків, які виникають в разі проникнення, розповсюдження та масового розмноження шкідників, хвороб рослин та тварин, а також ввезення небезпечних та непридатних харчових продуктів. І це забезпечує Держпродспоживслужба на кордоні.

Імпорт харчових продуктів тваринного походження. Протягом 2024 року під час ввезення на митну територію України проконтрольовано 222 525 партій вантажів, загальною вагою 3 135 879 тонн. Це м'ясо та м'ясопродукти, молоко та молокопродукти, яйця та яйцепродукти, риба та рибопродукти, харчові продукти тваринного походження, корма та побічні продукти тваринного походження.

Загалом в 2024 році на 26 141 партій вантажів харчових продуктів та кормів більше у порівнянні з попереднім роком.

Найбільше з харчової продукції до України імпортувалось риби та рибопродуктів - перевірено 27 292 вантажі загальною вагою 468 973 тонни. На наступних місцях – молоко та молопродукти, м'ясо та м'ясопродукти.

За результатами заходів державного контролю вантажів, що ввозились (пересилались) на митну територію України, виявлено 1 319 невідповідностей законодавству, загальною вагою 26 839,76 тонн продукції.

Загалом виявлено невелику кількість невідповідностей законодавству при ввезенні харчових продуктів. Ці показники становлять до 1-2% у кожному виді харчових продуктів.

За результатами державного контролю, затримано 59 вантажів харчових продуктів тваринного походження, загальною вагою 676,08 тонн, які становили загрозу для здоров'я людини та/або тварини, та до яких вжито наступні заходи:

- після детальної перевірки дозволено ввезення на територію України 28 вантажів, загальною вагою 404,70424 тонни (відсутні відповідні документи, але підтверджено безпечність);
- знищено на відповідних потужностях під наглядом територіальних органів Держпродспоживслужби 14 вантажів, загальною кількістю 130,2428 тонн (закінчення терміну придатності та за лабораторними дослідженнями визнано небезпечним);

- повернуто до країни походження 8 вантажів, загальною вагою 84,88 тонн (за лабораторними дослідженнями визнано небезпечним, відсутні міжнародні сертифікати);
- до 8 вантажів, загальною вагою 34,1014502 тонн, проводяться консультації з оператором ринку або особою, відповідальною за вантаж, для вжиття відповідних заходів;
- до 1 вантажу, загальною вагою 22,15 тонн, застосовано особливе поводження, а саме направлено на потужність для обробки або переробки харчових продуктів нетваринного походження для приведення їх у відповідність із законодавством України або вимогами країни-експортера.

Імпорт живих тварин та продукції нетваринного походження.

Держпродспоживслужба здійснює ветеринарно-санітарний контроль під час ввезення на митну територію України вантажів з живими тваринами. Так, у 2024 році за результатами контролю затримано такі вантажі, зокрема: з яйцями інкубаційними (курячими) у зв'язку з реєстрацією грипу птиці на території Чехії; з вівцями у зв'язку з реєстрацією блутангу на території Польщі; з спермою биків-плідників у зв'язку з реєстрацією блутангу на території Чехії.

Експорт живих тварин та продукції нетваринного походження.

Експорт сільськогосподарських тварин залишається однією з важливих складових аграрного сектору України. Подальший розвиток тваринництва та співпраця з міжнародними партнерами, підтримка держави та розширення логістичних можливостей допоможуть Україні зміцнити свої позиції як провідного експортера живої худоби.

Під час вивезення з митної території України проконтрольовано вантажі:

- сільськогосподарських тварин – 75 вантажів, 99 214 голів;
- диких, зоопаркових, циркових спортивних тварин та інші - 309 вантажів, 1 613 голів.

Також в 2024 році проконтрольовано некомерційне переміщення домашніх тварин, птахів декоративних, об'єктів аквакультури, комах, бджіл та джмелів, бджолопакетів та ікри живої.

Імпорт продукції рослинного походження. При здійсненні фітосанітарного контролю виявлені регульовані шкідливі організми у 12 випадках імпортованих вантажах.

У кожному конкретному випадку до заражених об'єктів регулювання були застосовані відповідні фітосанітарні заходи: знищення, повернення та знезараження об'єктів регулювання.

За результатами порушень фітосанітарних вимог України при ввезенні об'єктів регулювання на митну територію країни до компетентних органів країн-партнерів Держпродспоживслужба склала та направила 521 нотифікаційне повідомлення (в тому числі нотифікаційні листи) та 111 запитів щодо підтвердження автентичності фітосанітарних сертифікатів.

САНІТАРНО-ЕПІДЕМІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ НАСЕЛЕННЯ

Санітарно-епідемічне благополуччя населення забезпечує держава і це визначено в Конституції України. Реалізацію цих обов'язків покладено на Держпродспоживслужбу.

У 2024 році під наглядом Держпродспоживслужби знаходилось 22 6437 суб'єктів господарювання (заклади освіти, відпочинку та оздоровлення, підприємства питного водопостачання, тощо), що підлягали державному нагляду.

На період воєнного стану припинено перевірки, крім позапланових.

Протягом 2024 року спеціалістами територіальних органів Держпродспоживслужби було здійснено 1091 позаплановий захід державного нагляду (контролю) у сфері санітарного законодавства, з яких 84% здійснювалось на підставі звернень суб'єктів господарювання. Порушення встановлені за результатами 418 перевірок, що становить 38,3%.

Найбільшу кількість перевірок проведено у Київській, Кіровоградській, Волинській, Дніпропетровській, Івано-Франківській, Житомирській та Полтавській областях.

За результатами позапланових перевірок:

- надано 434 приписи, розпорядження та інших розпорядчих документів;
- накладено 38 штрафів;
- передано 9 справ до слідчих органів (Харківська, Київ, Хмельницька, Сумська та Київська областях).

Крім того, фахівці територіальних органів Держпродспоживслужби брали участь в роботі комісій спільно з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Так, за 2024 рік проведено 121 118 комісійних перевірок об'єктів нагляду (централізованого водопостачання, закладів загальної середньої освіти, закладів дошкільної освіти, об'єктів сільського господарства, об'єктів поводження з твердими побутовими відходами, тощо).

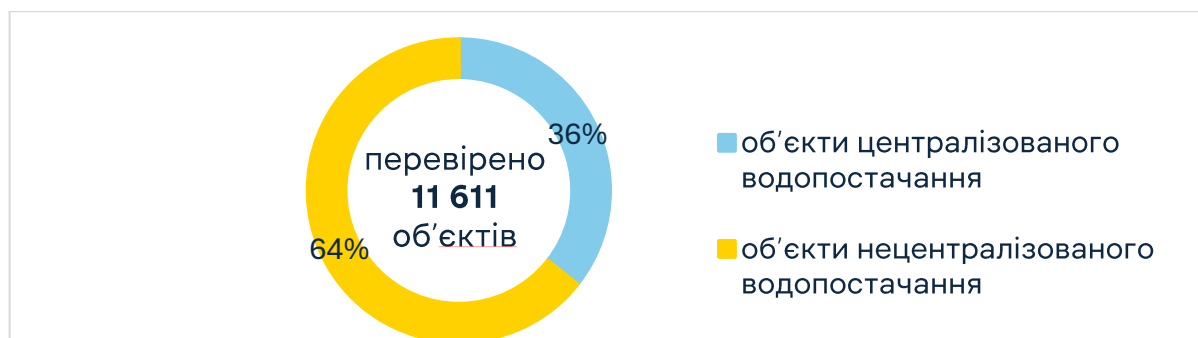

Водопостачання та водовідведення. Дотримання санітарного законодавства та законодавства про захист населення від інфекційних хвороб на об'єктах систем водопостачання та водовідведення населених пунктів країни – один із напрямів діяльності Держпродспоживслужби.

Вода є фактором передачі багатьох інфекцій бактеріального та вірусного походження. Вживання недоброякісної питної води суттєво погіршує здоров'я людини, зумовлюючи виникнення таких інфекційних захворювань як холера, дизентерія, туляремія, лептоспіроз, поліомієліт тощо. Головними критеріями безпеки питної води в епідемічному відношенні є відсутність надмірного вмісту шкідливих мікроорганізмів та хімічних речовин.

Під час воєнного стану за дорученням Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Держпродспоживслужба зосередила увагу на моніторингу якості та безпечності питної води централізованого та нецентралізованого водопостачання, що подається населенню, особливо на деокупованих територіях країни.

У 2024 році під наглядом Держпродспоживслужби знаходилось 44 775 об'єктів водопостачання, із них 26% було перевірено. Незначна кількість обстежень у деяких областях пояснюється відсутністю комісій, створених органами місцевого самоврядування.

Загалом найбільша частина перевірених об'єктів водопостачання відноситься до нецентралізованого - це 64%, оскільки цей вид постачання води у період воєнного стану є актуальним та значущим у зв'язку з можливими ризиками пошкодженнями водопровідних мереж через обстріли країни-агресора. Решта об'єктів централізованого водопостачання – 4 139.

За результатами здійснених перевірок на 6 805 об'єктах водопостачання виявлено порушення вимог санітарного законодавства, що складає 59% від кількості перевірених об'єктів.

Основні порушення на об'єктах централізованого водопостачання

- відсутні проекти організації зон санітарної охорони джерел водопостачання, проекти санітарно-захисних смуг вздовж водогонів;
- незадовільний санітарно-технічний стан обладнання та приміщень водопровідних споруд;
- відсутні технологічні регламенти або інші документи з описом технологічного процесу виробництва питної води, робочі програми;
- недостатнє забезпечення засобами для знезараження; виробничий контроль безпечності та якості питної води здійснюється з порушенням вимог нормативних документів;
- технологія виробництва води питної не забезпечує необхідну якість питної води за вмістом суми тригалогенметанів та хлороформу, фізико-хімічними показниками;
- не вживаються заходи щодо встановлених обмежень у місцях водозаборів, 1-го поясу ЗСО;
- інформація про результати виробничого контролю безпечності та якості питної води, аварійні ситуації та відключення від енергопостачання не надається до Держпродспоживслужби;
- порушено терміни проходження періодичних медичних оглядів персоналу та ін.

Основні порушення на об'єктах нецентралізованого водопостачання:

- не оформлені санітарні паспорти на об'єкти водопостачання;
- не проведений благоустрій захисної зони, прилеглої території;
- не проведено ремонт та чистка споруд, дезінфекція води;
- не проводиться лабораторний контроль якості питної води;
- вода питна не відповідає гігієнічним вимогам за показниками епідемічної безпеки та санітарно-хімічними показниками.

Крім того, підприємствами питного водопостачання постійно здійснюється виробничий контроль безпечності та якості питної води, результати якого надаються до територіальних органів Держпродспоживслужби.

Протягом 2024 року лабораторіями Держпродспоживслужби та при проведенні виробничого контролю, досліджено 857 036 проб води, відібраних на об'єктах централізованого водопостачання, нецентралізованого водопостачання – 14 593 проби.

З них не відповідало гігієнічним вимогам 25 084 проби з джерел централізованого водопостачання (3% від загальної кількості досліджених проб) та 2 101 проба з джерел нецентралізованого водопостачання (14%), зокрема щодо вмісту нітратів.

В 2024 році в Харківській та Полтавській областях зафіксовано 2 випадки метгемоглобінемії, пов'язаної з водним фактором, у зв'язку з чим особлива увага приділялась визначенню вмісту нітратів у воді.

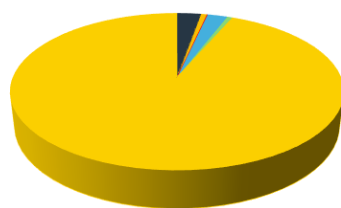
Під наглядом Держпродспоживслужби знаходяться також 1 322 об'єкти водовідведення, з них перевірено 86 об'єктів. На 30 об'єктах (35%) виявлено порушення вимог санітарного законодавства.

Оздоровлення та відпочинок дітей у 2024 році. Створення належних і безпечних умов перебування дітей в закладах оздоровлення та відпочинку – один із важливих напрямів роботи Держпродспоживслужби.

Враховуючи, що в 2022 та 2023 роках оздоровча компанія не могла бути проведена в повному обсязі, Держпродспоживслужба приділила особливу увагу оздоровленню та відпочинку дітей у 2024 року, що розпочалося на території України за ініціативою органів місцевого самоврядування на підставі розпоряджень обласних військових адміністрацій, засідань міжвідомчих комісій при ОВА, засідань КТЕБ та НС.

У зв'язку з воєнною агресією рф проти України, в Донецькій, Харківській, Херсонській, Запорізькій та Луганській областях організація оздоровчої кампанії не планувалась. Але, на виконання рішень КТЕБ та НС органи місцевого самоврядування цих областей, керівники обласних, міських районних адміністрацій вжили можливих заходів щодо оздоровлення дітей цих областей в більш безпечних областях України, організували співпрацю з благодійними організаціями щодо їх залучення до оздоровчої кампанії та розглянули можливість збільшення видатків місцевих бюджетів для цих цілей.

1 988 дитячих закладів оздоровлення та відпочинку в 2024 році

- позаміські заклади оздоровлення
- дитячі центри
- заклади санаторного типу
- табори праці та відпочинку

В порівнянні з 2021 роком кількість закладів оздоровлення та відпочинку скоротилася всього на 12%, зокрема кількість закладів оздоровлення (позаміські, дитячі центри та санаторії) скоротилась майже в 4 рази. Кількість пришкільних таборів з денним перебуванням залишилися практично на рівні 2021 року, але в деяких областях їх кількість значно збільшилась (Дніпропетровська область з 0 до 135, Житомирська область з 78 до 449, Черкаська область з 85 до 136, Хмельницька область з 0 до 63).

У 2024 році під час 1 827 комісійних обстежень було виявлено порушення у 398 закладах, тобто 23% від усіх діючих дитячих закладів оздоровлення та відпочинку не відповідали вимогам санітарного законодавства.

Основні виявлені порушення:

- харчоблоки не відповідають вимогам по площі та набору приміщень;
- недостатня забезпеченість технологічним та холодильним обладнанням;
- відсутні умови для миття кухонного та/або столового посуду;
- не дотримання правил особистої гігієни персоналом та дітьми;
- якість питної води не відповідає вимогам за мікробіологічними та санітарно-хімічними показниками;
- вода відкритих водойм не відповідає вимогам за мікробіологічними показниками.

Встановлено, що проблемним питанням для закладів відпочинку є відсутність медичних кадрів, що унеможлиблює медичний супровід дітей під час оздоровчої кампанії.

Підготовка закладів освіти до нового 2024/2025 навчального року.

Освітній процес у новому навчальному році знов розпочався під час воєнного стану, обласні військові адміністрації та засновники закладів освіти приймали рішення щодо початку навчального процесу по кожному навчальному закладу окремо, залежно від наявності та можливостей фонду захисних споруд у цих закладах.

У 2024 році під наглядом Держпродспоживслужби знаходилось 19 404 заклади освіти, в яких організоване навчання за очною та змішаною формами, що становить 82% від загальної кількості закладів і на 7,2% більше, ніж в минулому році. Спостерігається

тенденція збільшення закладів освіти, які повертаються до очної форми навчання.

В ході підготовки до нового навчального року територіальні органи Держпродспоживслужби разом з органами місцевого самоврядування взяли участь у проведенні понад 18 000 комісійних перевірок щодо стану підготовки закладів освіти до нового навчального року, що менше на 2 000 ніж в попередньому навчальному році., оскільки обстеження не проводилися на території Донецької, Луганської областей, а також в прифронтових регіонах.

В кожному третьому закладі виявлено порушення вимог санітарного законодавства. Найвищий відсоток порушень виявлено у Запорізькій (85%), Київській (50%), Волинській (48%), Кіровоградській (57%) та Тернопільській (49,7%) областях. Найменша кількість закладів освіти, в яких було виявлено порушення в Закарпатській, Рівненській, Хмельницькій областях та м. Києві.

Встановлені порушення в основному стосувалися таких питань:

- не завершення ремонтних робіт в приміщеннях закладу, зокрема в укриттях, монтажу та встановлення технологічного обладнання на харчоблоках;
- необхідності оновлення холодильного обладнання;
- облаштування внутрішніх санітарних вузлів;
- непрацюючих системи механічної вентиляції на харчоблоках;
- невідповідності гігієнічним вимогам щодо набору та площі приміщень харчоблоків;

- не створення умов для дотримання правил особистої гігієни персоналом та дітьми;
- неукомплектованості штату медичними працівниками та працівниками харчоблоків;
- відсутності даних про лабораторний контроль рівня освітленості, показників мікроклімату, лабораторних досліджень питної води.

Водночас, незважаючи на російську агресію, в 2024 році проведено реконструкцію або капітальний ремонт у 51 (0,5%) закладах дошкільної освіти та 161 (1,4%) закладі загальної середньої освіти з метою забезпечення належних санітарних умов, що на жаль менше ніж у минулому році - майже в 3 рази. Ремонти стосувалися покрівель, спортивних та/або актових залів, систем водопостачання, опалення, утеплення будинків, харчоблоків, тощо. Проте в Дніпропетровській, Одеській, Сумській, Миколаївській та Хмельницькій областях наявні заклади, які потребують подальшого проведення реконструкцій та капітального ремонту.

З метою приведення закладів освіти до вимог санітарних правил і норм керівникам, засновникам закладів освіти, органам місцевого самоврядування було направлено 1 966 листів та надано понад 12 тисяч пропозицій, з них виконано 60%.

За результатами проведених заходів виявлено тенденцію до погіршення дотримання вимог санітарного законодавства у закладах освіти порівняно з попередніми роками. Так, в 2023 році відсоток закладів дошкільної освіти, у яких виявлено порушення, становив 29%, в 2024 році цей показник збільшився на 3%. Щодо закладів загальної середньої освіти, то ситуація ще більш ускладнилась і показник порушень зріс на 8%, а в професійних та закладах фахової передвищої освіти – збільшився на 19%.

Реформа шкільного харчування. Харчування дітей, як фактор збереження та зміцнення їх здоров'я, є для країни важливим соціально-економічним елементом. Для забезпечення якісного і безпечного харчування необхідна консолідація зусиль як на національному, так і на регіональному рівнях.

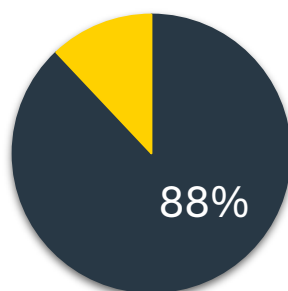
Вдосконалення системи організації харчування в закладах освіти стало однією з стратегічних цілей діяльності Держпродспоживслужби з перших днів проведення реформи, ініційованою Першою леді Оленою Зеленською.

Всі заклади освіти, без винятку, повинні розробити та погодити з територіальними органами Держпродспоживслужби меню, або використовувати меню, запропоноване Міністерством охорони здоров'я України.

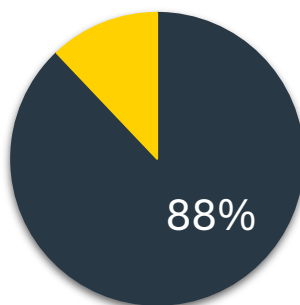
Територіальними органами Держпродспоживслужби в 2024 році розглянуто 47 064 представлених чотиритижневих сезонних меню.

21 479 меню розглянуто для закладів дошкільної освіти

■ погоджено ■ не погоджено

25 585 меню розглянуто для закладів загальної середньої освіти

■ погоджено ■ не погоджено

Основними причинами недотримання меню стали - невиконання норм споживання за основними харчовими продуктами (овочі, фрукти, молоко і молочні продукти), відсутності різноманітності страв тощо. Меню було повернуто розробникам на доопрацювання.

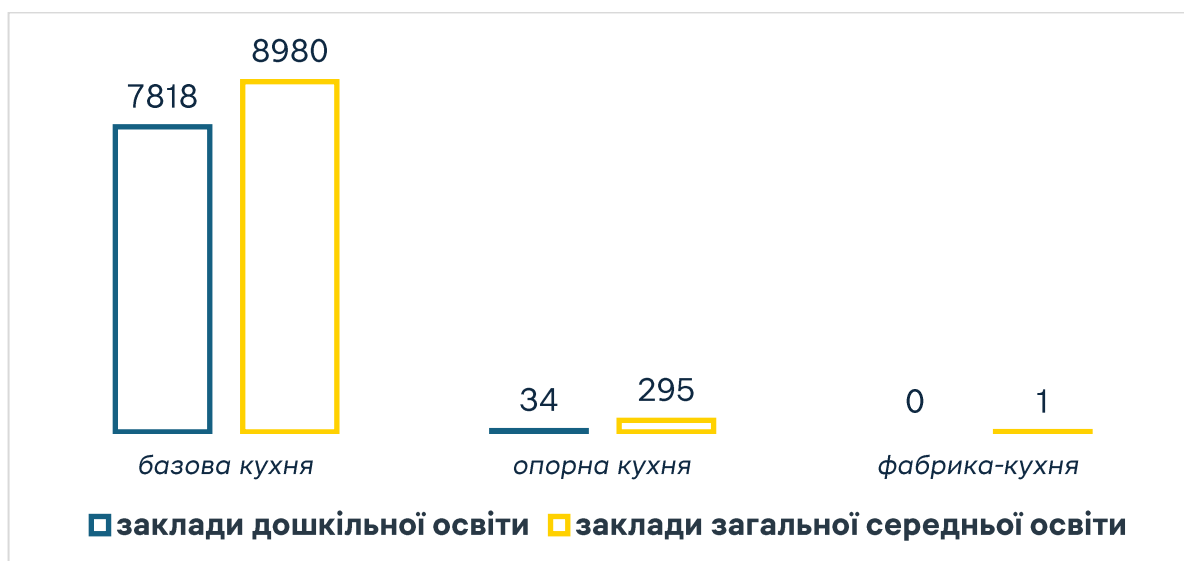
Крім сезонних меню, Держпродспоживслужба постійно здійснює аналіз щоденних меню-розкладів. В 2024 році проаналізовано 12 339 щоденних меню-розкладів.

Основними причинами недотримання меню стали - занижена вартість харчування та зменшення об'єму порцій готових страв.

За результатами проведених заходів направлено листи до засновників та керівників закладів освіти щодо усунення виявлених порушень.

2024 рік нас наблизив на один крок до мети щодо рівного доступу кожної дитини в кожному закладі до здорової їжі в будь-якому куточку країни: від великих міст до найменших сіл, від фабрики-кухні на Київщині до опорних кухонь на Львівщині, за форматом оптимального для регіону варіанту.

В 2024 році заклади освіти зменшили використання моделі базової кухні. Це пов'язано із поширенням застосування інших моделей, таких як «опорна кухня» та «фабрика –кухня».

Модель опорної кухні передбачає доставку готової гарячої їжі у прилеглі заклади освіти, де організація гарячого харчування за місцем навчання є неможливою та/або економічно недоцільною, використовується переважно у закладах загальної середньої освіти.

Модель «фабрика – кухня» на сьогодні використовується лише на Київщині, коли страви готуються на технологічній фабриці і доставляються у заклади освіти.

Також набирає обертів спосіб харчування за допомогою кейтерингових послуг, що передбачає використання потужностей окремого підприємства з приготування страв та/або надання послуг харчування для закладів освіти (кейтеринг).

Проблемним питанням залишається відсутність організованого харчування у 1 517 (7,1%) закладах, де використовуються буфети або торговельні автомати. Це заклади загальної середньої освіти, професійно-технічної та фахової передвищої освіти. Найбільша кількість закладів у Львівській, Рівненській, Київській, Івано-Франківській, Житомирській, Кіровоградській.

У порівнянні з попереднім роком спостерігається зріст неорганізованого харчування на 391 закладів більше. Це обумовлено малою кількістю дітей у закладах (до 10), особливо у сільській місцевості, відсутністю харчоблоку та економічною недоцільністю організації кейтерингу за причини віддаленості від міст.

За результатними проведеної в 2024 році роботи територіальних органів Держпродспоживслужби виявлено інші проблемні питання з організації харчування дітей в освітніх закладах:

- втрата постачальників харчових продуктів та/або послуг з організації харчування через віддаленість територій, ускладнена логістика постачання харчових продуктів через

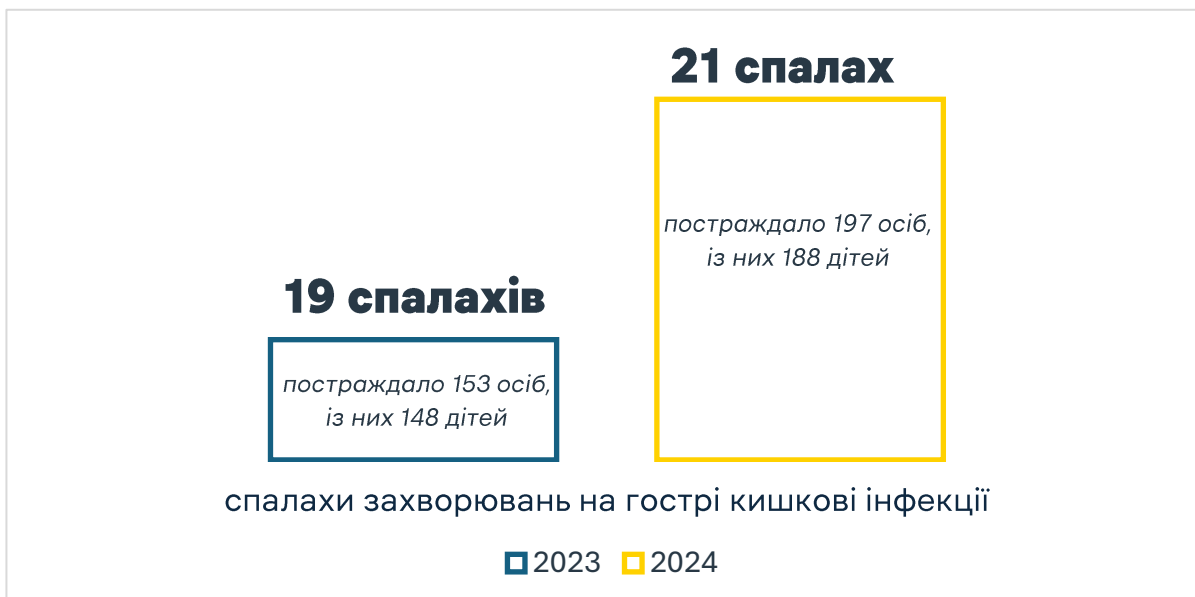
пошкодження автомобільних шляхів в умовах повномасштабного вторгнення РФ;

- відсутність енергопостачання та повітряні тривоги;
- потреба в більш сучасному обладнанні (теплого, електромеханічного, посудомийного та ін.);
- нестача кухарів, інших працівників на кухні, сестер медичних з дієтичного харчування через переміщення та міграцію населення;
- потреба в додатковому навчанні працівників закладів освіти та підприємств, що надають послуги з організації харчування закладам освіти.

Крім того, основні порушення з виявлених стосувались невідповідності санітарним вимогам харчоблоків та їх обладнання, несправності або недостатньої забезпеченості холодильним та технологічним обладнанням, відсутності умов для миття кухонного та/або столового посуду, умов для дотримання правил особистої гігієни персоналом харчоблоку та здобувачами освіти, нестачі кухарів, інших працівників на кухні, відсутності погодженого примірною чотиритижневого сезонного меню та його недотримання.

Зазначені порушення можуть стати причиною ускладнення епідемічної ситуації, пов'язаної із функціонуванням закладів освіти, що потребує посилення заходів контролю за дотриманням санітарного законодавства.

Це підтверджується виявленою тенденцією до зростання кількості випадків харчових отруєнь у закладах освіти.

В 2024 році на 21% більше постраждало дітей у порівнянні з попереднім роком.

За результатами розслідувань встановлено, що основними причинами, які сприяли виникненню випадків інфекційних хвороб, були порушення санітарного законодавства та законодавства про безпечність та окремих показників якості харчових продуктів, а саме:

- недостатній набір та площа приміщень харчоблоків;
- порушення поточності виробничих процесів приготування їжі;
- не дотримання товарного сусідства при зберіганні харчових продуктів, технології приготування страв;
- порушення дезінфекційного режиму;
- відсутність маркування розроблювального та прибирального інвентарю, кухонного посуду;
- допуск до роботи працівників без медичних оглядів або відсутність особових медичних книжок у окремих працівників;
- порушення правил особистої гігієни особами, які брали участь у приготуванні страв;
- відсутність супровідних документів на частину харчових продуктів.

Наведені факти свідчать про ускладнення епідемічної ситуації в закладах освіти, яка підлягає контролю шляхом виконання наглядових функцій у сферах санітарно-епідемічного благополуччя населення та безпечність харчових продуктів.

Держпродспоживслужба звернулась до Уряду України щодо відновлення перевірок у закладах освіти. Наразі розглядаються інструменти контролю, які зможе використовувати наш орган.

Санітарна охорона території України. У зв'язку з відновленням судноплавства, протягом 2024 року забезпечено організацію роботи з санітарної охорони території в Одеській області від проникнення інфекційних хвороб, що мають міжнародне значення, на прикордонних інспекційних постах в морських портах: Одеса, Чорноморськ, Південний, Ізмаїл та Рені.

Розглянуто 264 пакети суднових документів з винесенням обґрунтованих рішень та проведено 876 заходів контролю на борту судна.

На період воєнного стану повітряний простір України закритий, тому санітарні заходи у аеропортах тимчасово не проводяться.

В інших пунктах пропуску через державний контроль медико-санітарні заходи, передбачені Міжнародними медико-санітарними правилами, не проводились, у зв'язку з відсутністю необхідності.

Інформація щодо випадків гострих кишкових інфекційних захворювань та харчових отруєнь. Один із напрямів діяльності Держпродспоживслужби є участь у розслідуваннях випадків інфекційних епідемії та спалахів та масових неінфекційних на підставі отриманої інформації від центрів контролю та профілактики хвороб.

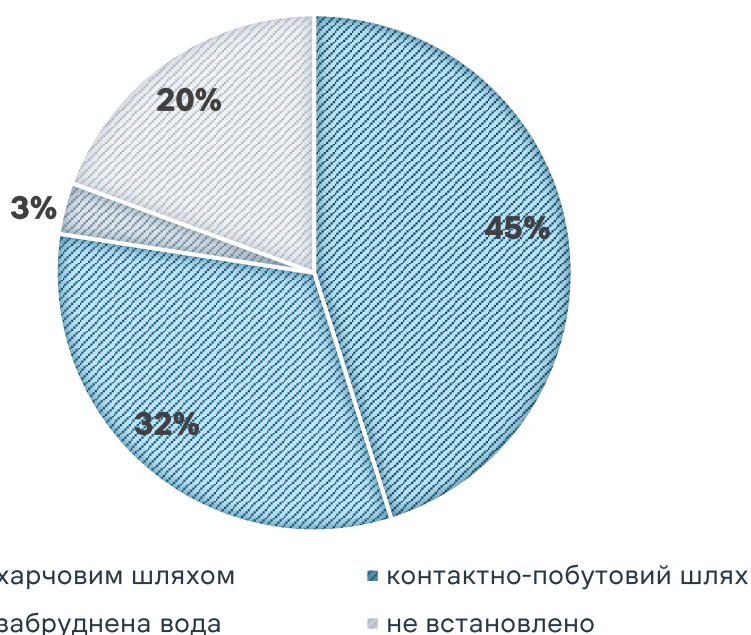
Загалом у 2024 році працівники Держпродспоживслужби взяли участь у розслідування 62 спалахи гострих кишкових інфекційних захворювань та 61 випадку захворювання на ботулізм.

У 2024 році розслідувано спалахи захворювань на гострі кишкові інфекції на території 18 областей та у м. Києві, зокрема: у Одеській, Закарпатській, Полтавській, Чернігівській, Чернівецькій, Вінницькій, Кіровоградській, Волинській, Миколаївській, Рівненській, Сумській, Хмельницькій, Черкаській, Дніпропетровській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській та Львівській областях.

Серед розслідуваних спалахів інфекційних захворювань за місцем виникнення найбільша частина припадає на об'єкти ресторанного господарства та торгівлі. На другому місці – заклади освіти. Найменша частина спалахів зареєстрована у місцях тимчасового перебування внутрішньо переміщених осіб, побуті, лікарнях, закладах оздоровлення та відпочинку для дітей.

Фактори та шляхи інфікування

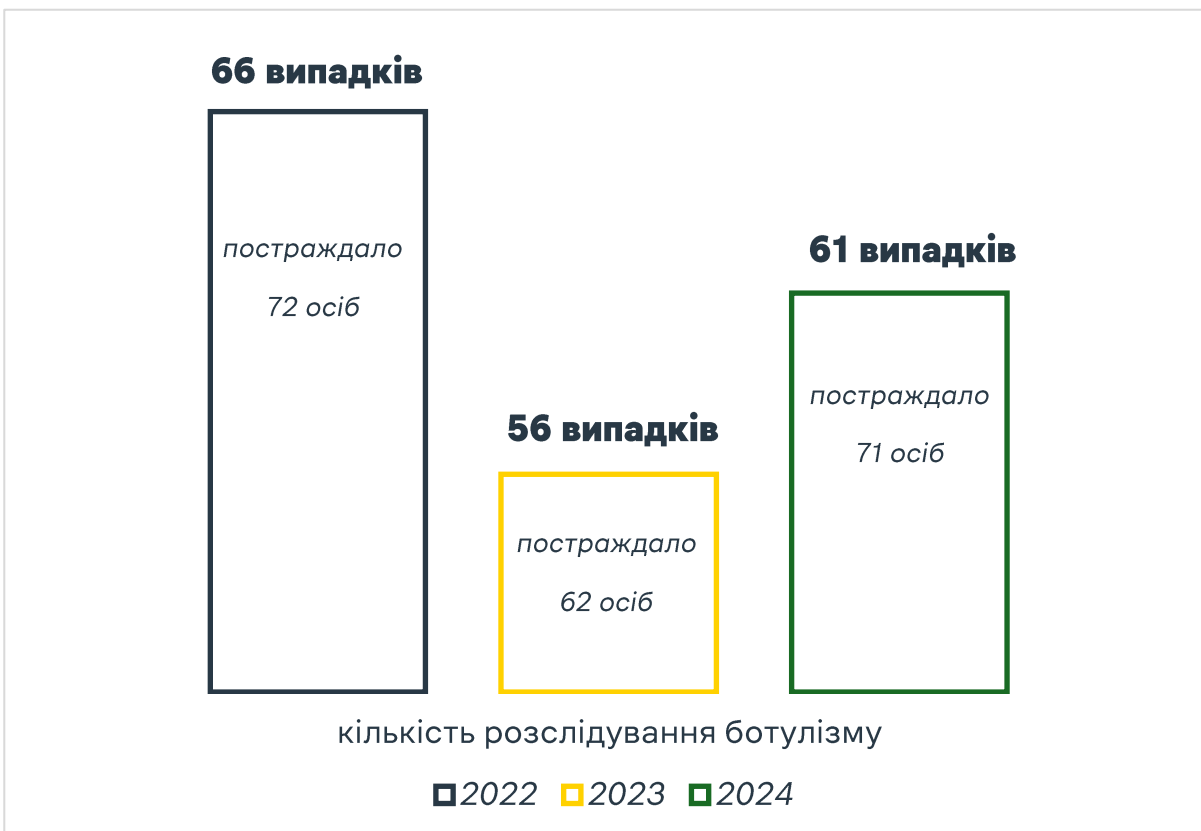
Найчастіше передача збудників інфекції відбувалась харчовим шляхом – 45% випадків, а на другому місці - контактно – побутовий через забруднені руки, посуд, предмети побуту (від несвоєчасно ізолюваних хворих (носіїв) серед дітей або персоналу).

За результатами розслідувань встановлено, що основними причинами виникнення інфекційних захворювань, були порушення санітарного законодавства та законодавства про безпечність та окремих показників якості харчових продуктів, а саме:

- недостатній набір та площа приміщень харчоблоків, порушення поточності виробничих процесів приготування їжі;
- не дотримання товарного сусідства при зберіганні харчових продуктів, технології приготування страв, термінів та температурного режиму при зберіганні сировини та готової продукції;
- відсутність супровідних документів на частину харчових продуктів, використання для приготування страв продуктів невідомого походження;
- порушення дезінфекційного режиму;
- відсутність маркування розроблювального та прибирального інвентарю, кухонного посуду;

- допуск до роботи працівників без медичних оглядів або відсутність особових медичних книжок у окремих працівників;
- порушення правил особистої гігієни особами, які брали участь у приготуванні страв.

Фахівці територіальних органів Держпродспоживслужби за 2024 рік взяли участь у розслідуванні 61 випадку захворювання на ботулізм, під час яких постраждала 71 особа, у тому числі померло 6. У порівнянні з попереднім роком спостерігається зростання кількості випадків захворювання на ботулізм – на 5 випадків.

домашнього приготування, овочевої консервації, ковбаси домашнього виготовлення, в'яленої риби домашнього виготовлення, рибної продукції невідомого походження, з вживанням продукції, придбаної у місцях стихійної торгівлі та у магазинах.

Слід зазначити, що в магазинах продукція реалізовувалася без/або з підробленими супровідними документами – тобто невідомого походження. За результатами розслідувань матеріали направлено до правоохоронних органів.

Крім того, у 2 випадках хворим встановлено діагноз «Ятрогенний ботулізм», пов'язаний із ін'єкційним введенням препарату на основі ботулотоксину.

За результатами розслідувань ботулізму: у 25 випадках тимчасово призупинялось виробництво харчових продуктів, функціонування потужностей, вилучено з реалізації 587,87 кг небезпечної продукції; складено 44 протоколи про адміністративні правопорушення, накладено штрафів на суму 2 021 820 грн, відсторонено від роботи 71 працівника. Керівникам об'єктів надано 120 приписів, розпоряджень щодо усунення виявлених порушень, встановлено контроль за їх виконанням. У зв'язку із виникненням випадків харчових отруєнь направлено 268 листів до різних зацікавлених структур, у тому числі 131 - до місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, 91 - керівникам об'єктів, 46 - до територіальних підрозділів Національної поліції України та прокуратури, якими порушено 14 кримінальних проваджень.

Надзвичайні ситуації. В серпні 2024 року фіксувалося надзвичайне забруднення річок Сейм і Десна. Держпродспоживслужба долучилась до розслідування та ліквідації наслідків.

Зі сторони служби - посилено контроль за станом води питної з джерел нецентралізованого водопостачання (в колодязях та колонках), що використовується мешканцями населених пунктів, прилеглих до річки Сейм та річки Десна.

За результатами заходів:

- Сумська область. Перевищення вмісту лактозопозитивних кишкових паличок встановлено одноразово в 4 випадках у пробах, відібраних в межах населеного пункту Чумакове Конотопського району, що пояснюється процесами розкладання органічних решток в умовах відсутності розчиненого кисню. При здійсненні досліджень води водойми на санітарно-хімічні показники (нітрати, нітрити, амоній) перевищень встановлених нормативів не виявлено. Також було досліджено 41 пробу води водойми на залишкову кількість пестицидів. За результатами досліджень води, відібраної в межах населеного пункту Чаплищі Конотопського району, одноразово встановлено перевищення залишкової кількості пестицидів в 1,5 - 7 разів за 3 показниками, в наступних дослідженнях відхилень не встановлено. Досліджено 10 проб води водойми на

органолептичні показники (запах), невідповідності встановлені в 9 випадках.

- Київська область. Здійснювався відбір проб води з річки Десна в межах Вишгородського району, а саме населених пунктів Жукин, Пірнове, Новосілки, Хотянівка та в межах Броварського району відібрано, а саме населених пунктів Літки, Рожни, Пухівка, Зазим'я. Згідно з результатами лабораторних досліджень річкової води погіршення якості води в річці Десна на період моніторингу не зафіксовано.
- Чернігівська область. За результатами на санітарно-хімічні показники, відхилення встановлено у 40% відібраних проб, на мікробіологічні показники – 43%. В кожному випадку здійснено інформування місцевих органів місцевого самоврядування та вжито заходів.

Невідповідність якості питної води нормативним вимогам є однією з причин поширення в державі багатьох інфекційних (вірусний гепатит А, ротавірусна інфекція, тощо) та неінфекційних (хвороби системи травлення, серцевосудинної, ендокринної системи тощо) хвороб.

Слід зазначити, що в останні роки реєструються групові захворювання/спалахи, пов'язані з ймовірним водним фактором передачі.

Держпродспоживслужба активно бере участь у реформуванні водного сектору та виконання планів водної євроінтеграції з впровадження водних директив ЄС щодо питної води, очистки стічних вод, охорони джерел води від нітратного забруднення.

Запобіжний державний санітарно-епідеміологічний нагляд. В правовому полі як інструмент попередження ризиків для здоров'я населення та середовища його життєдіяльності Держпродспоживслужба використовує наступні механізми: опрацювання та погодження документів, у тому числі від суб'єктів господарювання, консультаційна підтримка та просвітницька діяльність.

Так, у 2024 році фахівці Держпродспоживслужби:

- здійснили перевірку 47 звітів операторів про заходи безпеки на об'єктах підвищеної небезпеки 1 та 2 класу в частині врахування питань щодо забезпечення санітарно-епідемічної безпеки;
- забезпечили проведення консультацій щодо матеріалів з оцінки впливу на довкілля планової діяльності суб'єктів господарювання стосовно виконання вимог санітарного

законодавства, зокрема розглянуто 106 звітів з оцінки впливу на довкілля та надано обґрунтовані зауваження до них.

Крім того, територіальні органи Держпродспоживслужби розглянули: 897 робочих програм виробничого контролю якості питної води, погоджено 593 (66%); 58 технологічних регламентів, погоджено 24 (41,3%); 204 графіки та порядки здійснення планових промивок і дезінфекції водогонів, погоджено 193 (94,6%). Найбільше розглянуто зазначених документів в Миколаївській, Кіровоградській та Тернопільській областях. Це дозволить забезпечити безпечність водопостачання.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

Формування, встановлення та застосування державних регульованих цін. Створення ефективної системи забезпечення цінової стабільності та стримування інфляційних процесів у країні є одним із напрямів діяльності Держпродспоживслужби. Для цього служба вживає заходи щодо запобігання порушенням у сфері ціноутворення та забезпечення встановлення економічно обґрунтованих цін на споживчому ринку.

З березня 2024 року Уряд поновив позапланові перевірки за дотриманням суб'єктами господарювання вимог законодавства щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін у сфері надання житлово-комунальних послуг. І за 2024 рік проведено 241 позапланову перевірку.

У 168 випадках встановлено порушення, що становить 70% від загальної кількості перевірок.

За результатами проведених перевірок:

- прийнято 89 рішень про застосування адміністративно-господарських санкцій на суму 3 700 000 млн гривень;
- складено 103 приписи щодо усунення порушень порядку формування, встановлення та застосування державних регульованих цін та приведення тарифів у відповідність до вимог чинного законодавства.

Відповідно до приписів та рішень про застосування адміністративно-господарських санкцій зобов'язано повернути кошти споживачам на суму 2 500 000 млн гривень. До бюджету на кінець року надійшло 3 600 000 млн гривень (у тому числі за попередні періоди).

Слід також зазначити, що завдяки роботі фахівців Держпродспоживслужби здійснено перерахунки споживачам та фактично повернуто їм коштів на суму 1 600 000 гривень.

Крім того, впродовж 2024 року фахівців територіальних органів Держпродспоживслужби 15 разів залучали органи місцевого самоврядування до участі у розгляді розрахунків планованих тарифів на житлово-комунальні послуги. Завдяки цій проведеній роботі зменшено розміри планованих і затверджених тарифів на комунальні послуги, що дало змогу попередити обрахування споживачів на загальну суму 12 700 000 млн гривень у розрахунку на річні обсяги надання послуг.

Також Держпродспоживслужба за дорученням Уряду продовжує здійснювати моніторинг застосування державних регульованих цін на лікарські засоби, вартість яких підлягає відшкодуванню у рамках урядової програми «Доступні ліки».

Впродовж 2024 року було проведено 38 600 заходів з моніторингу, проаналізовано понад 3 800 000 цін на лікарські засоби з питань дотримання вимог законодавства у сфері ціноутворення.

За результатами здійсненого аналізу цін на лікарські засоби направлено суб'єктам господарювання 27 листів щодо усунення встановлених порушень.

Захист прав споживачів. У державах із розвинутою економікою споживач здійснює керівну функцію на споживчому ринку. А це можливо лише за активної життєвої позиції кожного громадянина країни та підтримки з боку держави.

Спільні зусилля держави та споживачів у боротьбі із недобросовісними виробниками та продавцями зможуть подолати труднощі, які виникають на споживчому ринку України, забезпечать підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції та безпечності і якості нашого життя.

Протягом 2024 року до територіальних органів Держпродспоживслужби надійшло понад 15 300 пропозицій, звернень, скарг та заяв від споживачів.

Найбільше звернень від громадян надійшло щодо якості наданих послуг, на другому місці – за придбані товари, і останній пункт – продукція, придбана за допомогою мережі Інтернет.

За результатами розгляду звернень громадян у 58% випадків вимоги споживачів задоволені. Споживачам повернуто 7 500 000 гривень за неякісні товари та надані послуги.

Зазначені показники забезпечені завдяки здійсненню позапланових перевірок у сфері надання житло-комунальних послуг (з березня 2024 року Уряд поновив перевірки) та альтернативним важелям впливу як консультаційна, просвітницька та роз'яснювальна діяльність (перевірки із захисту прав споживачів у інших сферах припинені на період воєнного стану).

Загалом за 2024 рік здійснено 845 позапланових перевірок дотримання законодавства про захист прав споживачів суб'єктами господарювання сфери надання житлово-комунальних послуг.

Частіше за все в ході перевірок фіксувалися такі порушення:

- порушення умов договору про виконання роботи, надання послуги, що складає 64,7 % від зафіксованих порушень;
- невиконання або несвоєчасне виконання припису про усунення порушень прав споживачів (29,1%);
- створення перешкод службовій особі у проведенні перевірки якості продукції, а також правил торговельного та інших видів обслуговування (3,9%);
- відсутність необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації про продукцію або надавача, виконавця послуги (2,3%).

За результатами перевірок:

- 42 матеріали перевірок надіслано для відповідного реагування до органів досудового розслідування, органам державного нагляду і контролю та органам місцевого самоврядування;
- притягнуто до адміністративної відповідальності 129 осіб шляхом накладання адміністративних штрафів на суму 21,4 тис. гривень, з яких у добровільному порядку було сплачено 19,1 тис. гривень.
- притягнуто 164 суб'єкта господарювання із накладанням адміністративно-господарських штрафів на суму 1 179,0 тис. гривень, з яких в добровільному порядку сплачено 224,9 тис. гривень.
- видано 235 приписів про припинення порушень прав споживачів суб'єктам господарювання.

Ринковий нагляд. Контроль за нехарчовою продукцією є не лише питанням захисту споживачів, але й важливим сигналом для виробників та розповсюджувачів продукції про необхідність дотримання високих стандартів. Це допоможе створити прозорі та чесні умови на ринку, стимулюючи виробників пропонувати якісну продукцію. Крім того, такі заходи сприяють зміцненню довіри між споживачами, бізнесом і державою, що є важливою передумовою для інтеграції України до європейського ринку.

В 2024 році рішенням Уряду було відновлено планові перевірки на наступні види продукції:

- побутові лампи непрямого випромінення;
- низьковольтне електричне обладнання;
- обладнання в частині електромагнітної сумісності обладнання;
- електричне та електронне обладнання в частині обмеження використання деяких небезпечних речовин;
- обігрівачі приміщень та комбіновані обігрівачі;
- іграшки.

Протягом року проведено 1 314 перевірок характеристик зазначеної продукції.

53% від усіх перевірок становить позапланові, а решта 612 перевірок – це планові. Проведеними заходами державного ринкового нагляду було встановлено, що більша частина продукції, яка була об'єктами перевірок, не відповідала встановленим вимогам в частині відсутності документів та маркування знаком відповідності технічним регламентам.

За результатами проведених перевірок характеристик продукції вжито 3 580 обмежувальних (корегувальних) заходів щодо продукції, яка не відповідає встановленим вимогам та/або становить серйозний ризик, з них:

- 3 115 рішень щодо обмеження надання продукції на ринку;
- 397 рішень про заборону надання продукції на ринку;
- 55 рішень про вилучення продукції з обігу;
- 13 рішень про відкликання продукції з обігу.

Кількість перевіреної продукції, щодо якої за результатами заходів державного ринкового нагляду виявлені порушення, становить 1 410 000 одиниць.

Застосовано штрафних санкцій на суму майже 30 000 000 гривень, стягнуто майже 12 000 000 гривень.

Також в 2024 році посилена співпраця з митними органами, щоб не допустити імпорту небезпечної продукції. Згідно рішень про призупинення митного оформлення продукції територіальними органами Держпродспоживслужби здійснено 61 перевірку характеристик продукції.

Попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення. Один із напрямів

діяльності Держпродспоживслужби є попередження куріння тютюнових виробів, зниження рівня їх вживання серед населення, обмеження доступу до них дітей, охорони здоров'я населення від шкоди, що завдається їхньому здоров'ю внаслідок розвитку захворювань, інвалідності, а також смертності, спричинених курінням тютюнових виробів чи іншим способом їх вживання.

Протягом 2024 року на підставі скарг громадян проведено 250 перевірок, із них у 73,2% випадках виявлені порушення. Це значить, що у 183 суб'єктів господарювання виявлено порушення вимог «бездимного» законодавства.

Частіше за все в ході перевірок фіксувалися такі порушення:

- порушення заборони щодо реклами і стимулювання продажу тютюнових виробів та пристроїв для нагрівання для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, що складає 56,5% від зафіксованих порушень;
- розміщення попільничок чи кальяну або куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, кальянів у приміщеннях закладів ресторанного господарства (17,9%);
- нерозміщення інформації про заборону куріння у місцях, визначених законодавством (16,4%);
- розміщення кальяну або куріння, вживання, використання тютюнових виробів, електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння, кальянів у місцях, передбачених частиною другою статті 13 Закону, крім приміщень закладів ресторанного господарства (6,5%);
- недотримання вимог щодо роздрібної торгівлі електронними сигаретами та маркування упаковки тютюнових виробів (2,7%).

До 172 суб'єктів господарювання, що порушили вимоги законодавства про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, застосовано фінансових санкції на суму 6 900 000 гривень, з яких у добровільному порядку сплачено 5 000 000 гривень. Стягнуто у примусовому порядку 210 000 гривень.

Із наведених даних видно, що наразі найактуальнішою темою для суспільства є питання реклами і стимулювання тютюнових

виробів. Майже 60% звернень та виявлених порушень стосуються саме цього аспекту законодавства.

Держпродспоживслужба і надалі буде приділяти велику увагу цій проблемі, не забуваючи про інші напрямки роботи. Зокрема, це стосується куріння кальянів у закладах ресторанного господарства.

Грудень 2024 року відзначився важливими подіями в частині посилення позицій правового визначення заборони кальянів у закладах ресторанного господарства. Зокрема, Верховним судом України прийнято два надважливих рішення в царині антитютюнового законодавства, що підтверджує позицію служби:

- кальяни у зв'язку із змінами у законодавстві з 11 липня 2022 року підпадають під абсолютну заборону в закладах ресторанного господарства, незалежно від їхнього складу;
- надання закладами ресторанного господарства послуг з приготування кальянів є стимулюванням продажу тютюнових виробів навіть якщо безпосередньо не відбувається реклама продукту.

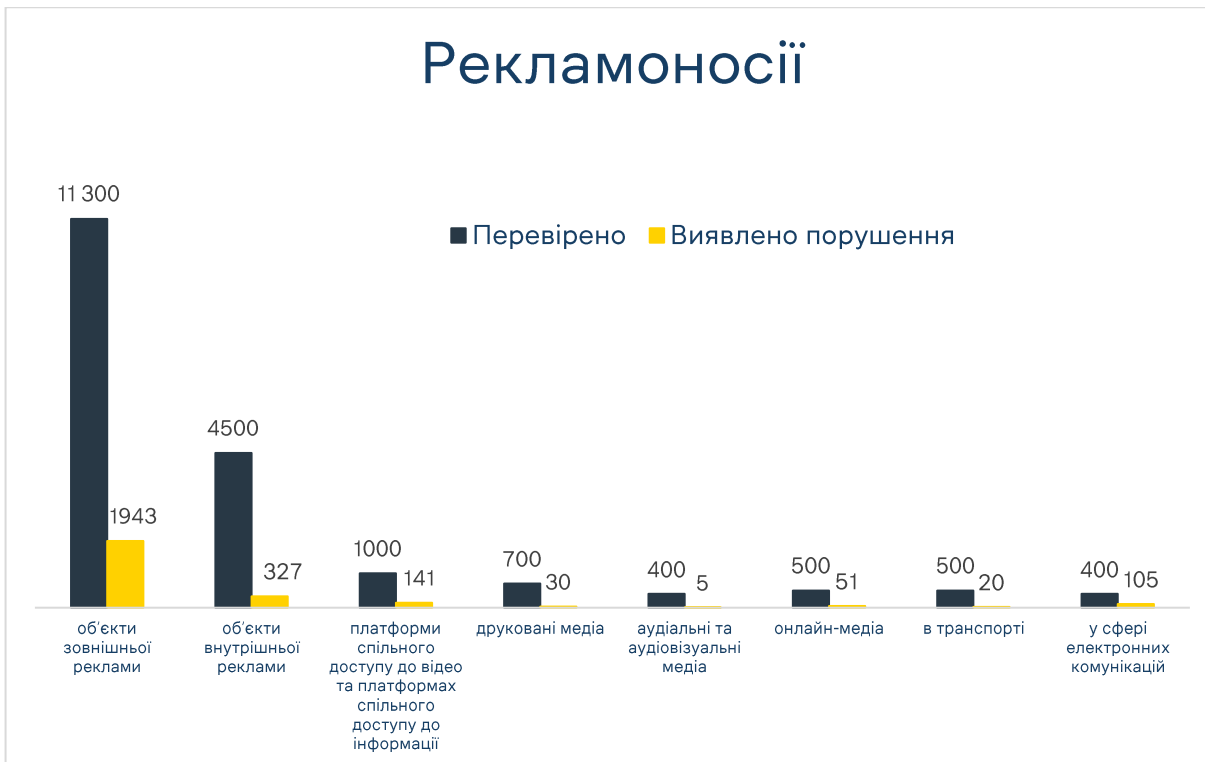
Це дуже вплине на ситуацію з курінням кальянів у закладах ресторанного господарства.

Реклама. Контроль за рекламою в Україні здійснюють кілька органів. Відповідно до Закону України “Про рекламу”, основний контроль здійснює Держпродспоживслужба, за винятком, зокрема реклами у сфері азартних ігор, фінансових послуг та інструментів.

Мета служби – створити прозоре та чесне рекламне середовище в Україні, де захист прав споживачів має бути одним із ключових пріоритетів. Це дозволить українським споживачам відчувати реальний захист своїх прав, а бізнесу — функціонувати в умовах справедливої конкуренції.

У 2024 році в Україні було досліджено понад 19 300 рекламоносіїв, з яких найбільшу частку склали об'єкти зовнішньої реклами та об'єкти внутрішньої реклами.

Рекламоносії

За результатами контролю виявлено 2 622 порушення.

Серед найпоширеніших порушень — використання недержавної мови в рекламі (712 справ), а також порушення у сфері реклами лікарських засобів, медичної техніки та методів лікування (283 справи).

Приклади порушень у рекламі:

- реклама лікарських засобів із залученням лікарів та інших професійних медичних працівників;
- використання недержавної мови в рекламі, що суперечить законодавчим нормам;
- реклама “знижок”, де ціни завищуються перед оголошенням акцій;
- дискримінаційна реклама за ознакою статі або соціального статусу;
- реклама на платформах спільного доступу до відео.

За результатами розгляду справ Держпродспоживслужбою та її територіальними органами накладено штрафних санкцій на суму 6 600 000 гривень, прийнято 58 рішень про визнання реклами недобросовісною, прихованою та 96 рішень про зупинення розповсюдження реклами.

Порушниками законодавства про рекламу у добровільному порядку сплачено штрафних санкцій на суму 4 000 000 гривень. Стягнуто у примусовому порядку 924 200 гривень.

Держпродспоживслужба активно працює над підвищенням рівня свідомості споживачів та рекламодавців через інформаційні кампанії та правозастосовні заходи. За підсумками року 444 рази представники територіальних органів Держпродспоживслужби через медіа здійснювали просвітницьку діяльність щодо питань захисту прав споживачів у сфері реклами.

Метрологічний нагляд. У сфері метрології та метрологічної діяльності відновлено позапланові перевірки за дотриманням суб'єктами господарювання, які надають житлово-комунальні послуги, вимог законодавства у сфері метрології та метрологічної діяльності.

Так, у 2024 році проведено 39 заходів, під час яких обревізовано 57 одиниць засобів вимірювальної техніки, з них 1 одиницю визнано непридатною до застосування.

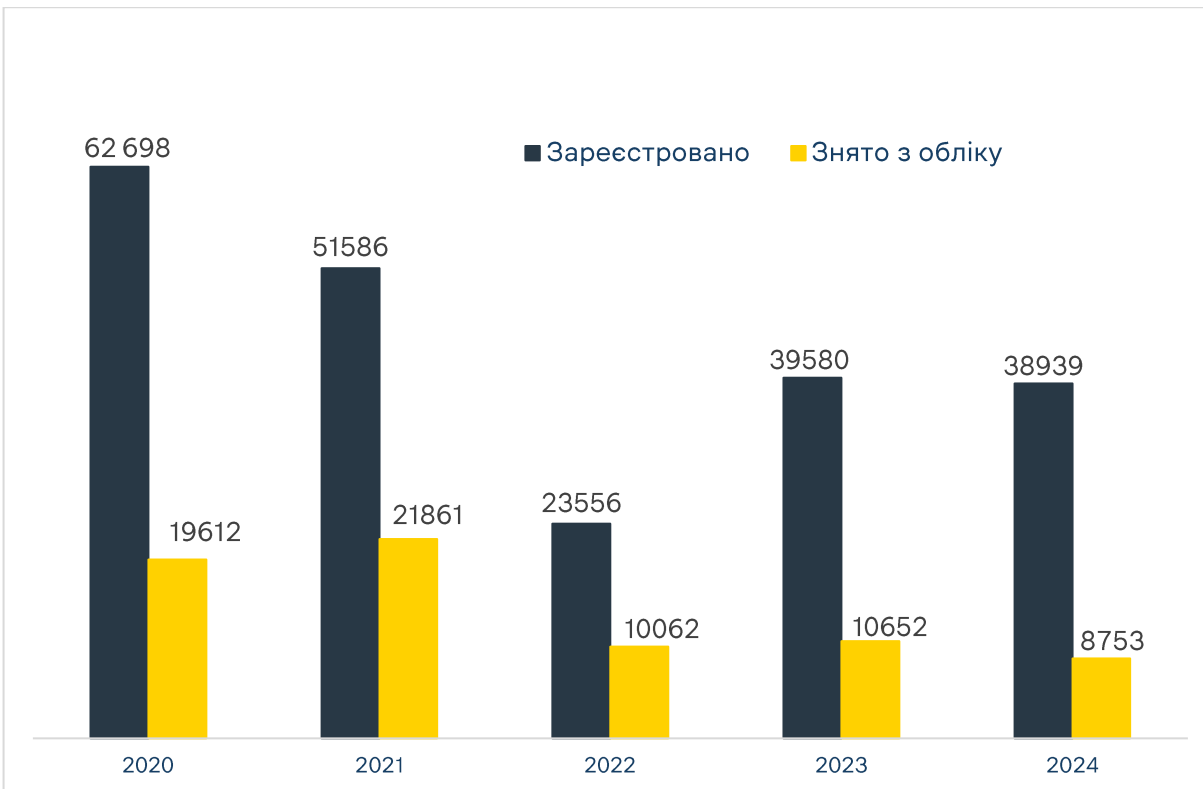
Порушення метрологічних вимог встановлено у 9 суб'єктів господарювання, що перевірялися.

За результатами перевірок:

- видано 6 приписів про усунення порушень метрологічних вимог;
- складено 5 протоколів про адміністративні правопорушення у сфері метрології та метрологічної діяльності та застосовано штрафів на суму 1 270 гривень, з яких сплачено 1 100 гривень.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ТЕХНІКА

Держпродспоживслужба здійснює реєстрацію тракторів, самохідних шасі, самохідних сільськогосподарських, дорожньо-будівельних і меліоративних машин, сільськогосподарської техніки, інших механізмів.

Порівнюючи з попередніми роками показники реєстрації сільськогосподарської техніки поступово знижуються, зокрема спостерігався спад у 2022 році.

В 2024 році найбільша кількість техніки поставлена на облік в Рівненській, Вінницькій, Волинській, Хмельницькій та Житомирській областях, а найменша – Луганська, Донецька, Херсонська та Запорізька областях. На такі дані впливає безпекова ситуація в Україні, особливо на тих територіях, де ведуться бойові дії.

Наразі Держпродспоживслужба взаємодіє з територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки щодо зареєстрованої сільськогосподарської техніки, яка може бути призначена для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань.

В 2024 році видано 27 667 посвідчень тракториста-машиніста.

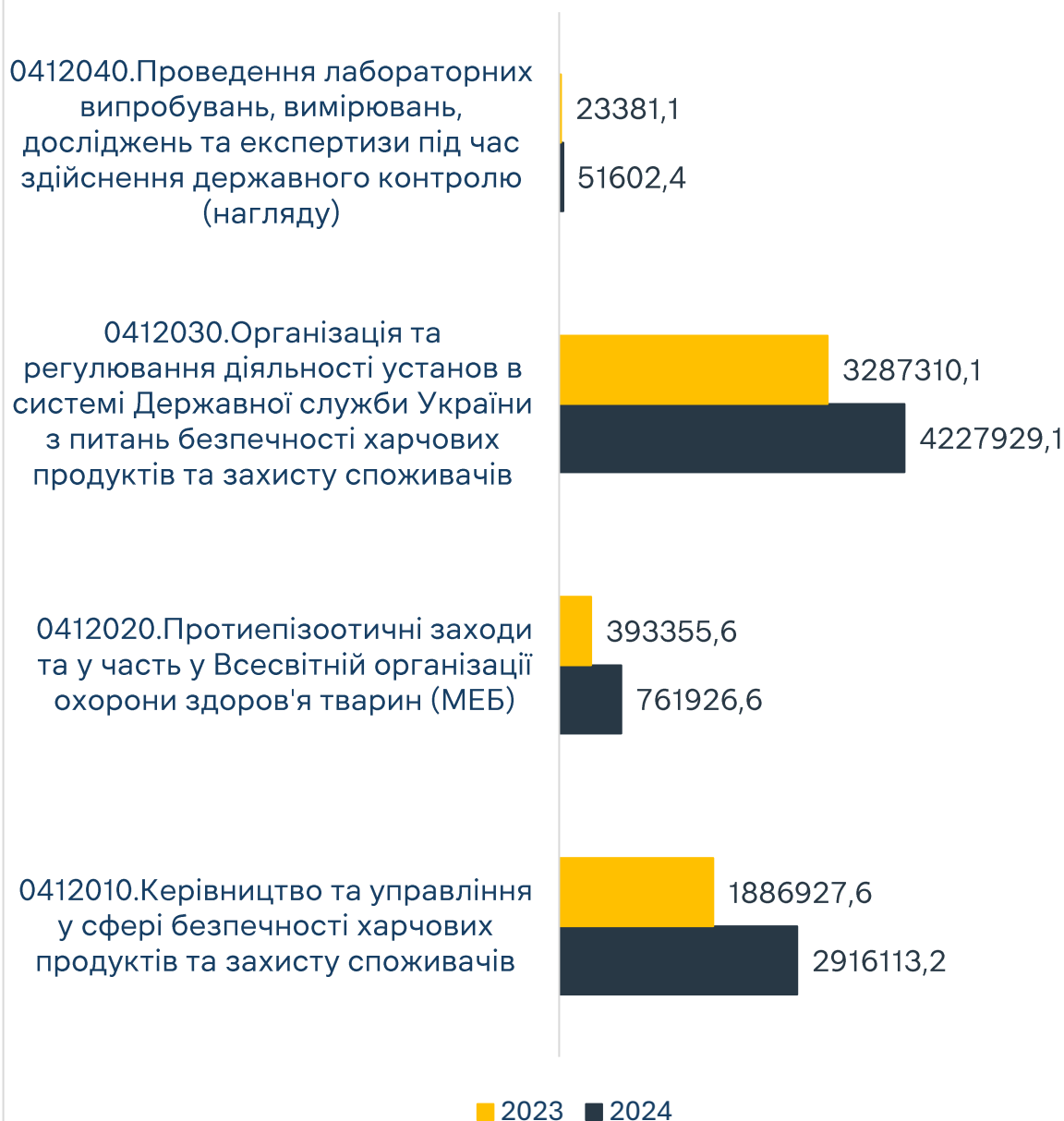
Розглядається рішення, що передачі функції реєстрації сільськогосподарської техніки від Держпродспоживслужби до Міністерства внутрішніх справ.

ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

На 2024 рік затверджено кошти державного бюджету за бюджетними програмами, відповідальними виконавцем яких є Держпродспоживслужба, на суму 7 957 571,30 тис. грн.

Використання коштів державного бюджету за бюджетними програмами, відповідальним виконавцем яких є Держпродспоживслужба (співвідношення бюджету 2024 року з витратами попереднього), тис. грн

Найбільша частина коштів припадає на загальний фонд Держпродспоживслужби, а на другому місці – спеціальний фонд.

За співвідношенням бюджету 2024 року з касовими витратами 2023 року спостерігаються такі дані:

1. загальний фонд

- керівництво та управління у сфері безпечності харчових продуктів та захисту споживачів – 859 188,60 тис. грн;
- протиепізоотичні заходи та у часті у Всесвітній організації охорони здоров'я тварин (МЕБ) – 310 369,70 тис. грн;
- організація та регулювання діяльності установ в системі Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів – 361 320,70 тис. грн
- проведення лабораторних випробувань, вимірювань, досліджень та експертизи під час здійснення державного контролю (нагляду) – 28 221,30 тис. грн

2. спеціальний фонд

- керівництво та управління у сфері безпечності харчових продуктів та захисту споживачів – 169 997,00 тис. грн;
- протиепізоотичні заходи та у часті у Всесвітній організації охорони здоров'я тварин (МЕБ) – 58 201,3 тис. грн
- організація та регулювання діяльності установ в системі Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів – 579 316,30 тис. грн
- проведення лабораторних випробувань, вимірювань, досліджень та експертизи під час здійснення державного контролю (нагляду) – 0,00 тис. грн

ЛАБОРАТОРНА МЕРЕЖА СЛУЖБИ

Створення системи контролю на кожному етапі виробництва і обігу харчового продукту, які запроваджені в країнах ЄС, є важливим пріоритетом на шляху до євроінтеграції. І наступний крок – створення такої системи в державі, а Держпродспоживслужба має всі необхідні інструменти, зокрема лабораторну мережу, щоб забезпечити та реалізувати продовольчу безпеку.

В 2024 році Держпродспоживслужба розпочала роботу з оптимізації мережі державних лабораторій. За результатами проведення реформи лабораторної мережі передбачено

підвищення ефективності використання держмайна, людських ресурсів та коштів для утримання та модернізації лабораторій Держпродспоживслужби, розширення галузі акредитації лабораторій, які проводять дослідження (випробування) для цілей державного контролю, забезпечення незалежності державних лабораторій, а також вдосконалення, розвиток та забезпечення технічної спроможності їх інфраструктури. Також це забезпечить прозорість роботи мережі лабораторій, у тому числі щодо уповноваження акредитованих лабораторій та референс-лабораторій, а це, у свою чергу, сприятиме підвищенню довіри замовників до результатів лабораторних досліджень (випробувань), що надаються мережею лабораторій.

В 2024 році реорганізовано 22 районні, міжрайонні лабораторії Держпродспоживслужби шляхом їх приєднання до регіональних державних лабораторій Держпродспоживслужби. Це дало змогу покращити організацію та проведення лабораторно-діагностичних та інших досліджень з метою діагностики хвороб тварин, визначення безпечності та окремих показників харчових продуктів та інших об'єктів санітарних заходів, а також оптимізувати штатну чисельність лабораторій з метою ефективного використання бюджетних коштів

Крім того, застосовано уніфікований підхід до розробки організаційної структури лабораторій, що дало змогу розподілити навантаження на кожного фахівця відповідно до функціональних обов'язків та сприяє підвищенню ефективності праці, збереженню мотивації працівників та уникненню професійного вигорання.

У 2024 році вперше професійне навчання для підвищення кваліфікації фахівців лабораторій стало систематичним. Так, в рамках європейської інтеграції України та підвищення вимог до якості послуг було створено сучасний Навчальний центр Державно науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи. Він став ключовим майданчиком для професійного розвитку фахівців у галузі ветеринарної медицини, безпечності харчових продуктів, захисту і карантину рослин та лабораторних досліджень. Це охопило широкий спектр актуальних тем: ПЛР-діагностика сказу, визначення вмісту трансізомерів жирних кислот, антимікробної чутливості, визначення вмісту мікотоксинів методом імуноферментного аналізу, визначення вмісту залишків пестицидів та дослідження резистентності мікроорганізмів до

протимікробних препаратів. Завдяки очному та дистанційному формату фахівці отримали можливість перейняти найкращий міжнародний досвід та сучасні знання.

На постійній основі здійснюється поліпшення матеріально-технічної бази лабораторної мережі. Так, у 2024 році відкрито віддалене місце № 2 Одеської обласної фітосанітарної лабораторії, що забезпечило підтримку логістики експорту зерна, зокрема перевалки вантажів, транспортної та залізничної перевалки, фітосанітарний контроль. Наявність лабораторії дало можливість скоротити терміни проведення фітосанітарної експертизи зерна, забезпечити безперебійну роботу аграрних підприємств та покращити логістику експорту українського зерна.

Планується створення Національних референс-лабораторій на базі Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи і Державного науково-дослідного контрольного інституту ветеринарних препаратів та кормових добавок за напрямками референтної діяльності: «Здоров'я тварин», «Харчові продукти та корми» а також спеціалізовані мережі лабораторій визначення якості та безпечності виної продукції, з визначення залишків пестицидів, вмісту мікотоксинів, діоксинів, трансжирних кислот, в харчових продуктах та кормах, антибіотикорезистентності, діагностування інфекційних захворювань тварин

КЛЮЧОВІ ПРІОРИТЕТИ РОБОТИ НА 2025 РІК

Основні пріоритети роботи Держпродспоживслужби на майбутні роки, серед яких основними є: забезпечення контрольованої епізоотичної ситуації, переведення публічних послуг служби в електронну форму, сприяння міжнародній торгівлі українською продукцією та імплементації європейського законодавства до національного.

Найбільш важливий пласт роботи – це євроінтеграція. Співпраця з міністерствами, організація роботи територіальних органів, постійна консультативна підтримка бізнесу – Держпродспоживслужба має виконати всі ці пункти, аби

«безболісно» адаптуватися до роботи відповідно до вимог європейського законодавства. Таким чином, відкриються нові можливості для українського виробника.

Ще один із пріоритетів Держпродспоживслужби – реформа шкільного харчування, із перших днів якої служба є надійним партнером. Ця мета не змінилась і під час війни. Зараз як ніколи важливо, щоб маленькі українці отримували безпечну, якісну та здорову їжу.

Також цього року перед Держпродспоживслужбою поставлена амбітна ціль – створення та забезпечення сталого функціонування національних референс-лабораторій Держпродспоживслужби за напрямками «Здоров'я тварин», «Харчові продукти» та «Антимікробна резистентність», що визначено розпорядженням Уряду.